

RETTENS DOM (Anden Udvidede Afdeling)

15. juni 2005 *

I sag T-17/02,

Fred Olsen, SA, Santa Cruz de Tenerife (Spanien), ved advokats R. Marín Correa og F. Marín Riaño,

sagsøger,

mod

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved J. Buendía Sierra, som befuldmægtiget, og med valgt adresse i Luxembourg,

sagsøgt,

* Processprog: spansk.

støttet af:

Kongeriget Spanien ved abogado del Estado N. Díaz Abad, og med valgt adresse i Luxembourg,

intervenient,

angående en påstand om annullation af Kommissionens beslutning af 25. juli 2001 om en sag om statsstøtte NN 48/2001 — Spanien — statsstøtte til rederiet Trasmediterránea (EFT 2002 C 96, s. 4),

har

DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABERS RET
I FØRSTE INSTANS (Anden Udvidede Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J. Pirrung, og dommerne A.W.H. Meij, N.J. Forwood, I. Pelikánová og S.S. Papasavvas,

justitssekretær: ekspeditionssekretær J. Palacio González,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 13. juli 2004,

afsagt følgende

Dom

De relevante retsregler

I — *Fællesskabsbestemmelser*

A — *Forordning (EØF) nr. 3577/92*

- 1 Artikel 2, stk. 4, i Rådets forordning (EØF) nr. 3577/92 af 7. december 1992 om anvendelse af princippet om fri udveksling af tjenesteydelser inden for søtransport i medlemsstaterne (cabotagesejlads) (EFT L 364, s. 7) definerer forpligtelserne til offentlig tjeneste som forpligtelser, som den pågældende EF-reder ikke ville påtage sig eller ikke ville påtage sig i samme omfang eller på samme betingelser, hvis han tog hensyn til sin egen erhvervsmæssige interesse.
- 2 Det er i artikel 4 i forordning nr. 3577/92 fastsat, at når en medlemsstat indgår kontrakter om offentlig tjeneste eller pålægger rederier forpligtelser til offentlig tjeneste, skal dette ske uden forskelsbehandling af EF-redere. I øvrigt skal medlemsstaterne begrænse sig til krav om, hvilke havne der skal anløbes, regelmæssighed, kontinuitet, hyppighed, kapacitet, tariffer og bemanding. Hvis der

gives kompensation for forpligtelsen til offentlig tjeneste, skal alle EF-rederier have adgang dertil.

- 3 Det er i artikel 6, stk. 2, i forordning nr. 3577/92 navnlig fastsat, at cabotage til og fra De Kanariske Øer indtil den 1. januar 1999 midlertidigt undtages fra denne forordnings anvendelsesområde.

B — *Forordning (EF) nr. 659/1999*

- 4 Ifølge artikel 4, stk. 3, i Rådets forordning (EF) nr. 659/1999 af 22. marts 1999 om fastlæggelse af regler for anvendelsen af artikel [88] EF (EFT L 83, s. 1) gælder, at »[k]onstaterer Kommissionen efter en foreløbig undersøgelse, at en anmeldt foranstaltning ganske vist er omfattet af traktatens artikel [87], stk. 1, [EF], men ikke giver anledning til tvivl om, at den er forenelig med fællesmarkedet, beslutter den, at foranstaltningen er forenelig med fællesmarkedet«.
- 5 Artikel 26, stk. 1, i forordning nr. 659/1999, har følgende ordlyd:

»Kommissionen offentliggør et resumé af de beslutninger, den vedtager i henhold til artikel 4, stk. 2 og 3, i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*. I meddelelsen om resuméet gøres der opmærksom på, at det er muligt at få en kopi af beslutningen i dens autentiske sprogudgave(r).«

C — *Fællesskabets retningslinjer for statsstøtte til cabotagesejlads*

- 6 Punkt 9 i Fællesskabets retningslinjer for statsstøtte til cabotagesejlads (EFT 1997 C 205, s. 5) gengiver betingelserne for og procedurerne inden for hvilke godtgørelse af driftstab, der direkte kan henføres til opfyldelsen af visse forsyningsforpligtelser, ikke udgør statsstøtte efter artikel 87, stk. 1, EF. Det er dog fastsat, at der »[er] undtagelser [til disse betingelser og procedurer], som f.eks. regelmæssige færgetjenester i cabotagesejlads mellem øer«. Ikke desto mindre er det for sådanne tilfælde fastsat, at foranstaltningerne skal meddeles, og at Kommissionen vurderer disse i forbindelse med de generelle bestemmelser om statsstøtte.

D — *Meddelelse vedrørende forsyningspligtydelser i Europa*

- 7 Punkt 14 i meddelelse fra Kommissionen om forsyningspligtydelser i Europa (EFT 2001 C 17, s. 4), har følgende ordlyd:

»Tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse adskiller sig fra almindelige tjenesteydelser ved, at de offentlige myndigheder betragter dem som nødvendige, også selv om markedet ikke har tilstrækkelige incitamenters til at sikre leveringen af dem [...] Men hvis de offentlige myndigheder mener, at visse tjenesteydelser er af almen interesse, og at markedskræfterne ikke kan sikre en tilfredsstillende opfyldelse af de pågældende behov, kan de fastsætte specifikke krav til varetagelse af almene interesser i form af en forsyningspligt.«

- 8 I punkt 22 i meddelelsen fra Kommissionen om forsyningspligtydelser i Europa er følgende fastsat:

»Medlemsstaternes frihed til at definere [tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse] betyder, at det primært henhører under medlemsstaterne at definere, hvad de forstår ved [sådanne] tjenesteydelser [...] på grundlag af de pågældende aktiviteters karakteristika. Denne definition kan kun underkastes kontrol af, at den ikke er behæftet med tydelige fejl. De kan om nødvendigt indrømme specielle eller eksklusive rettigheder til den virksomhed, der har fået i opdrag at levere tjenesteydelserne, regulere dens aktiviteter og i givet fald støtte dem økonomisk [...] Hvorvidt en tjenesteydelse skal betragtes som en forsyningspligtydelse, og hvordan den skal varetages, er spørgsmål, der principielt afgøres lokalt. Kommissionens rolle består i at sikre, at de anvendte midler er forenelige med fællesskabslovgivningen. For at undtagelsen i artikel 86, stk. 2, [EF] kan finde anvendelse, skal public service-opgaven under alle omstændigheder være klart defineret og udtrykkeligt overdraget ved en offentlig myndighedsakt (herunder aftaler) [...] Dette krav er nødvendigt for at sikre juridisk klarhed og gennemsigtighed i forhold til borgerne, ligesom det er en nødvendig forudsætning for, at Kommissionen kan foretage en proportionalitetsundersøgelse.«

II — *Spanske bestemmelser*

A — *Kongeligt dekret nr. 1876/78*

- 9 Artikel 1 i Real Decreto nr. 1876/78 af 8. juli 1978, der fastlægger ordningen for præstation af ydelser vedrørende søforbindelser af national interesse (BOE (Spansk Lovtidende) nr. 1876/78 af 10.8.1978, s. 18761, herefter »kongeligt dekret nr. 1876/78«), bemyndiger den spanske kommunikations- og transportminister til med Trasméditerranéa, SA (herefter »Trasméditerranéa«) at indgå en kontrakt, ved hvilken ydelser vedrørende søforbindelser af national interesse vil blive reguleret.

- 10 I henhold til artikel 2 i kongeligt dekret nr. 1876/78 skal kontrakten under alle omstændigheder være i overensstemmelse med grundprincipperne i udbudsbetingelserne (herefter »udbudsbetingelserne«).
- 11 Ifølge grundprincip nr. 5 i udbudsbetingelserne skal enhver ændring i de af kontrakten omfattede tjenesteydelser godkendes af den medkontraherende myndighed.
- 12 Grundprincip nr. 25 i udbudsbetingelserne indfører en regnskabsordning kaldet »statsregnskab«, som gør det muligt at fastlægge de nødvendige statsindskud for at sikre kontraktens økonomiske og finansielle ligevægt. Disse indskud bliver registreret i statsregnskabet, som består af et »driftsafsnit« og et »investeringsafsnit«. Disse to afsnit indeholder hver et underafsnit »indposter« og »udposter«, som selv består af flere poster.
- 13 I henhold til ordlyden af grundprincip nr. 25, A, litra a), i udbudsbetingelserne omfatter »drifts«-afsnittet i statsregnskabet bl.a. følgende:

»1. Trafikindtægter — rederiet finansieres hovedsagelig fra takster, der betales af brugerne af tjenesteydelserne. [Den medkontraherende myndighed] fastsætter ved at anvende markedsriterier takster, der bør finde anvendelse [...] på [tjenesteydelser præsteret på] de ruter, der fremgår af fartplanen.

[...]

3. Statsindskud (drift) — Beløb betalt af staten som støtte ydet for hvert regnskabsår med henblik på at afregne post A) på denne konto, hvilke skal fremgå af statens almindelige budget, betragtes som indposter med henblik på afslutning af statsregnskabet.«

- 14 Ifølge grundprincip nr. 25, A, litra b), i udbudsbetingelserne består udførslerne i »drifts«-afsnittet i statsregnskabet navnlig af følgende:

»1. Udgifter forbundet med trafikken og med driften af fartøjer tilhørende rederiet og udgifter vedrørende leje af fartøjer, ifølge de godkendte kontrakter, herunder opretholdelsen af tidligere anerkendte sociale rettigheder.

[...]

5. De almindelige administrationsomkostninger ved drift af søforbindelser af national interesse, herunder omkostningerne ved opretholdelse af tidligere anerkendte sociale rettigheder.

[...]

7. Betalingen til rederiet — Med henblik på at opfylde rederiets forpligtelser ifølge denne kontrakt, skal dette råde over passende ressourcer og nødvendig støtte til at foretage den påkrævede tekniske omstrukturering af driften og til at opnå økonomisk levedygtighed, der kan sikre tilstrækkelige ydelser. Betalingen til rederiet

er med henblik herpå sammensat af en procentdel af indposterne bestående af driftsindtægter fra trafik og passagerforplejning, og denne procentdel fastlægges årligt under hensyn til det foreliggende forhold mellem dels statsindskuddet for driften, dels de samlede driftsudposter med fradrag af selve betalingen.

De procentsatser, der skal anvendes [er omvendt proportionale med nævnte forhold].«

- 15 Ifølge grundprincip nr. 25, B, litra a), i udbudsbetingelserne består indposterne under afsnittet »investeringer« i statsregnskabet af statsindskud. Ifølge denne bestemmelse »betragtes beløb betalt af staten som støtte ydet for hvert regnskabsår med henblik på at afregne [»investerings«-afsnittet] på denne konto, hvilke skal fremgå af statens almindelige budget, som indposter med henblik på afslutning af statsregnskabet.«
- 16 Grundprincip nr. 26 i udbudsbetingelserne har følgende ordlyd:

»Statsindskuddene betales i fire rater forlods hvert kvartal efterfulgt af en berigtigelse af renterne ved afslutning af kontoen. I tilfælde af overskud ved afslutning af statsregnskabet for et givent regnskabsår [...] overlades dette overskud til rederiet, og det registreres som indpost på kontoen for det næste regnskabsår. Hvis der derimod er tale om et underskud som følge af denne afslutning, kompenserer staten rederiet ved at betale underskudsbeløbet over det almindelige statsbudget for det følgende regnskabsår.

- 17 Det er i grundprincip nr. 28 i udbudsbetingelserne fastsat, at rederiet hvert fjerde år udarbejder en investeringsplan, som bl.a. fastlægger målene for personalepolitikken. Denne plan skal godkendes af regeringen.

B — *Kongeligt dekret nr. 1466/1997*

- 18 Real Decreto nr. 1466/1997 af 19. september 1997 (BOE af 20.9.1997, s. 27712, herefter »kongeligt dekret nr. 1466/1997«) regulerer retligt regelmæssige søforbindelser med cabotagesejlads af offentlig interesse i Spanien med undtagelse af faste søforbindelser mellem De Kanariske Øer, som henhører under De Kanariske Øers Autonome Fællesskab og dets enekompetence.

C — *Dekret nr. 113/1998*

- 19 Dekret nr. 113/1998 fra Consejería de Turismo y Transportes de la Comunidad Autónoma de Canarias (Transport- og Turistrådet for De Kanariske Øers Autonome Fællesskab) af 23. juli 1998 fastsætter public-service forpligtelserne på de faste ø-forbindelser for De Kanariske Øers Autonome Fællesskab (Boletín Oficial de Canarias af 29.7.1998, s. 8477, herefter »dekret nr. 113/1998«).
- 20 Der er i bilaget til dekret nr. 113/1998 fastsat fem søforbindelser, og der redegøres for de forbindelser, der skal sikres mellem de forskellige øer, hyppigheden,

regelmæssigheden, de tekniske egenskaber ved de anvendte fartøjer og de maksimumstakster, der finder anvendelse. De berørte ruter er følgende:

- rute 1: Santa Cruz de Tenerife — Las Palmas de Gran Canaria med Morro Jable og retur
- rute 2: Valle Gran Rey — Playa Santiago — San Sebastián Gomera — Los Cristianos og retur
- rute 3: Los Cristianos — San Sebastián Gomera — Valverde — Santa Cruz de La Palma og retur
- rute 4: Santa Cruz de Tenerife — Las Palmas de Gran Canaria — Puerto de Rosario — Arrecife og retur
- rute 5: Santa Cruz de Tenerife — Santa Cruz de La Palma og retur.

Sagens faktiske omstændigheder

I — 1978-kontrakten

- ²¹ Ved notarialdokument af 4. september 1978 indgik den spanske stat og Trasmediterránea en kontrakt, der regulerede forvaltning og levering af ydelser vedrørende søforbindelser af national interesse for en varighed af 20 år fra den 1. januar 1978 (herefter »1978-kontrakten«), i overensstemmelse med kongeligt

dekret nr. 1876/78 og de hertil bilagte udbudsbetingelser. I henhold til denne kontrakt administrerer Trasmediterránea midlertidigt de offentlige tjenester i statens navn under den medkontraherende myndigheds tilsyn, inspektion og opsyn.

- 22 1978-kontrakten, som stiltiende kunne forlænges for en periode af to år, blev opsagt af den medkontraherende myndighed den 19. maj 1995. Kontrakten udløb den 31. december 1997.
- 23 De spanske myndigheder afsluttede 1978-kontrakten og ydede i henhold til lov nr. 4/2001 af 24. april 2001 (BOE af 25.4.2001, s. 15021) en særlig bevilling på 15 560 625 000 spanske pesetas (ESP) (dvs. 93 521 239,77 EUR) til udligning af underskuddet hidrørende fra driften af søforbindelser i almenhedens interesse for regnskabsåret 1997 (herefter »1997-støtten«) og til den endelige afregning af rettighederne og forpligtelserne ifølge kontrakten (herefter »afslutningsstøtten«).
- 24 1997-støtten og afslutningsstøtten dækker bl.a. udgifterne ved tre omstrukturierungsplaner for Trasmediterráneas personale.
- 25 1997-støtten udligner navnlig en udgift på 2,201 mia. ESP (13 228 276,42 EUR), som blev henført til »drifts«-afsnittet i statsregnskabet for regnskabsåret 1997 på grund af omstrukturierungsplaner for perioden 1990-1994 og 1995-1997. Henførelsen af de med omstrukturierungsplanerne forbundne omkostninger for perioden 1990-1994 følger af tidsopdelingen af disse udgifter over flere regnskabsår som godkendt af intervención general de la administración del Estado (Statens Generalinspektorat, herefter »IGAE«). Henførelsen af de med omstrukturierungsplanerne for 1995-1997

forbundne omkostninger til statsregnskabet for regnskabsåret 1997 følger, i mangel af IGAE's godkendelse, af den medkontraherende myndigheds udtrykkelige samtykke hertil, ifølge hvilken denne omstruktureringsplan nedbringer statens årlige indskud i henhold til »drifts«-afsnittet i statsregnskabet.

- 26 Afslutningsstøtten udligner navnlig de med omstruktureringsplanen for perioden 1996-1997 forbundne udgifter på 2,624 mia. ESP (15 770 557,62 EUR). Dette beløb blev henført under »drifts«-afsnittet i statsregnskabet ved afslutningen ved to afgørelser af 26. oktober 1998 og 25. februar 1999 fra den medkontraherende myndighed.

II — *Sagsøgerens klagepunkter og forslag til passende foranstaltninger i forhold til 1978-kontrakten*

- 27 Sagsøgeren er et spansk rederi efter spansk ret, som driver søforbindelser mellem De Kanariske Øer i indbyrdes konkurrence med Trasméditerranéa. Sagsøgeren har indgivet flere klager til Kommissionen over 1978-kontrakten. Som følge heraf indledte Kommissionen en undersøgelsesprocedure vedrørende denne kontrakt.

- 28 I forbindelse med proceduren fremsendte Kommissionen en skrivelse til de spanske myndigheder, dateret den 3. december 1997. I denne skrivelse fremførte Kommissionen, at betalingerne ved opgørelsen af det årlige driftsunderskud, hvis omkostninger afholdes over det almindelige statsbudget, kunne udgøre statsstøtte. Den præciserede, at betingelserne for, hvornår en udligning ydet på grund af driftsunderskud, der direkte er forbundet med opfyldelsen af forpligtelser til offentlig tjeneste, kan fritages for statsstøtteforbuddet, ikke syntes at være opfyldt i sagen.

- 29 Kommissionen erklærede herefter, at en sådan støtte heller ikke ville kunne henføres under en af de af artikel 92, stk. 2 og stk. 3, EF, omfattede undtagelser (efter ændring artikel 87, stk. 2 og stk. 3, EF).
- 30 Den anførte endelig, at »den i artikel 90, stk. 2, EF (efter ændring artikel 86, stk. 2, EF) fastsatte undtagelse [ikke] fandt anvendelse, da de pågældende tjenesteydelser ikke [var] tjenesteydelser af generel økonomisk karakter med den begrundelse, at der [var] andre rederier, som [konkurrerede] med [Trasmediterránea] på visse eller alle forbindelserne«. Kommissionen tilføjede, at »anvendels[en] af bestemmelserne om statsstøtte ikke retligt eller faktisk modarbejder driften af de pågældende tjenester, der ifølge bestemmelserne om statsstøtte kræves udbudt«.
- 31 Som følge heraf opfordrede Kommissionen i medfør af artikel 93, stk. 1, EF (efter ændring artikel 88, stk. 1, EF) de spanske myndigheder til at vedtage de foranstaltninger, der var nødvendige med henblik på at tilpasse ordningen i 1978-kontrakten til fællesskabsretten, navnlig til bestemmelserne om kontrakter om offentlige forpligtelser (herefter »forslaget til passende foranstaltninger«).
- 32 Som svar på forslaget til passende foranstaltninger fremsendte de spanske myndigheder den 21. januar 1998 en skrivelse til Kommissionen, hvori de hovedsagelig anførte, at man havde indgået en ny kontrakt med Trasmediterránea ved afslutningen af en udbudsprocedure på grundlag af kongeligt dekret nr. 1466/1997 (herefter »1998-kontrakten«). Myndighederne præciserede ligeledes, at såvel 1998-kontrakten som de over for Kommissionen foretagne præciseringer vedrørende kongeligt dekret nr. 1466/1997 skulle betragtes som passende foranstaltninger.
- 33 1998-kontrakten omfatter ikke tjenesterne med søforbindelser mellem De Kanariske Øer indbyrdes, som henhører under De Kanariske Øers Autonome Fællesskabs enekompetence.

III — *Midlertidig ordning for ruterne mellem De Kanariske Øer*

- 34 Ved skrivelse af 18. december 1997 anmodede Trasmediterránea den kanariske regering om fra første kvartal i 1998 at måtte varetage sejladsen mellem øerne, som ville blive foretaget frem til den 31. december 1997 i henhold til 1978-kontrakten.
- 35 Ved afgørelse truffet samme dag tildelte de kanariske myndigheder i henhold til 1978-kontrakten Trasmediterránea en midlertidig tilladelse til at præstere de ydelser, som rederiet varetog mellem De Kanariske Øer. Det præciseredes i afgørelsen, at de eventuelle underskud ved leveringen af disse tjenesteydelser ville kunne dækkes, når de nødvendige midler med henblik herpå blev overført fra det almindelige statsbudget til den kanariske regering. Denne midlertidige tilladelse blev løbende fornyet ved afgørelser af 30. marts, 11. juni og 9. oktober 1998. Disse fire tilladelser udgør ordningen, hvorefter Trasmediterránea leverede de tjenesteydelser, der gav anledning til 1998-støtten (herefter »den midlertidige ordning«). Det blev anført i afgørelsen af 9. oktober 1998, at tilladelsen til at levere disse tjenesteydelser blev givet indtil den endelige tildeling efter udbud af ruterne i henhold til den i dekret nr. 113/1998 fastsatte procedure.
- 36 Som svar på et spørgsmål fra Retten anførte intervenienten, uden i det væsentlige at blive modsagt vedrørende dette punkt af sagsøgeren, navnlig, at de af Trasmediterránea tilbudte ydelser i henhold til den midlertidige ordning kunne sammenlignes med de ydelser, der var fastsat i dekret nr. 113/1998.
- 37 Som modydelse til leveringen af tjenesteydelser med cabotagesejlads mellem De Kanariske Øer i 1998 ansøgte Trasmediterránea de kanariske myndigheder om en finansiel kompensation på 2 538,9 mio. ESP (15 259 096,32 EUR).

- 38 De kanariske myndigheder afslog ansøgningen ved afgørelse af 29. marts 1999. Trasmediterránea påklagede afgørelsen. Herefter udpegede de kanariske myndigheder en sagkyndig, der skulle udarbejde en rapport, hvorefter de gav Trasmediterránea ret til godtgørelse med et beløb på 1,650 mia. ESP (9 916 699,72 EUR) som kompensation for de underskud, der hidrørte fra driften af visse skibsruter mellem De Kanariske Øer i 1998 (herefter »1998-støtten«).
- 39 I henhold til dekret nr. 113/1998 opfordrede de kanariske myndigheder den 17. august 1998 eventuelt interesserede til at ansøge om tilladelse til at drive de fem ø-cabotageruter som fastsat i dekretet. Der forelå ingen ansøgninger inden for den fastsatte frist. Som følge heraf og i overensstemmelse med dekret nr. 113/1998 udbød de kanariske myndigheder de berørte ruter i licitation. Ingen af disse ruter blev genstand for tilslag i henhold til nævnte dekret inden den 19. september 2002.

Den anfægtede beslutning

- 40 Sagsøgeren indgav flere klager til Kommissionen om navnlig 1997-støtten, afslutningsstøtten og 1998-støtten. I klagerne gjorde sagsøgeren navnlig gældende, at 1997-støtten og afslutningsstøtten udgjorde ny støtte.
- 41 Som følge af klagerne traf Kommissionen en beslutning den 25. juli 2001, som vedrører 1997-støtten og afslutningsstøtten såvel som 1998-støtten (herefter »den anfægtede beslutning«).

- 42 For så vidt angår 1997-støtten og afslutningsstøtten har Kommissionen vurderet, at den udgør statsstøtte, men at den, i det omfang dens grundlag er en kontrakt indgået af de spanske myndigheder og godkendt af disse inden ikrafttræden af EF-traktaten i Spanien, er eksisterende støtte efter betydningen i artikel 88 EF og artikel 1, litra b), nr. i), i forordning nr. 659/1999.
- 43 For så vidt angår særligt den del af afslutningsstøtten, som omfatter udgifterne til omstruktureringen af personalet, er det i den anfægtede beslutning anført, at foranstaltningerne om arbejdsophør »følger af anvendelsen af [grundprincip] nr. 25 i den pågældende kontrakt, hvori er fastsat, a) at de udgifter, der følger af opretholdelsen af arbejdstagernes rettigheder, skal bogføres i driftsomkostningerne som udgift på statsbudgettet, og b) foranstaltninger til nedskæring af virksomhedens personale«. Efter ordlyden af beslutningen »følger [d]e af litra b) omfattede foranstaltninger, som ligeledes er nævnt [i grundprincip nr.] 28, af gennemførelsen af to planer om nedskæring af personalet, den første for perioden 1990-1994 og den anden for perioden 1995-1997«.
- 44 Angående 1998-støtten er det i den anfægtede beslutning anført, at det drejer sig om ny støtte i artikel 1 i forordning nr. 659/1999's forstand, som burde have været meddelt i medfør af artikel 88, stk. 3, EF. Det er i beslutningen præciseret, at støtten ikke kan omfattes af nogen af undtagelserne i stk. 2 og stk. 3 i artikel 87 EF. Det er herefter anført, at det skal undersøges, om støtten kan henføres under undtagelsen i artikel 86, stk. 2, EF.
- 45 Vedrørende dette sidste aspekt er det i den anfægtede beslutning anført, at »med henblik på at undersøge tilstedeværelsen og rækkevidden af de forpligtelser til offentlig tjeneste, som blev betroet Trasmediterránea i 1998, og om det var nødvendigt at skadesløsholde rederiet på grund af den omkostning, som det måtte bære for at opfylde sine forpligtelser, er Kommissionen forpligtet til at undersøge, om der er andre erhvervsdrivende, som tilbyder ydelser, der er lig dem, der ydes af [Trasmediterránea], og som opfylder betingelserne, der er fastsat i dekret

nr. 113/98«. Det anføres herefter i den anfægtede beslutning, at ingen anden erhvervsdrivende opfyldte alle kravene i dekret nr. 113/1998, og at kun Trasméditerránea opfyldte de betingelser, der er fastsat i dette dekret, for så vidt angår ruterne 1, 3 og 4, såvel som de betingelser, der er fastsat for rute 2, under forbehold af forbindelserne med Playa Santiago Havn.

- 46 For så vidt angår beregningen af 1998-støtten er følgende anført i den anfægtede beslutning:

»[D]en valgte metode bestod i at vurdere de udgifter, som en given erhvervsdrivende måtte påtage sig for at opfylde forpligtelserne til offentlig tjeneste pålagt af de kanariske myndigheder på de omhandlede ruter. Referencegrundlaget for de forskellige poster blev fremlagt af de eksisterende erhvervsdrivende inden for søtransport på markedet, navnlig private erhvervsdrivende og af [...] Instituto Canario de Estadísticas [(Det Kanariske Statistikkontor)].«

- 47 I den anfægtede beslutning er det endvidere præciseret, at »den udligningsgodtgørelse, som blev udbetalt til Trasméditerránea, er en smule lavere end det anslåede beløb på de yderligere omkostninger forbundet med forpligtelser til offentlig tjeneste, som udelukkende blev beregnet på grundlag af omkostningerne for de tjenesteydelser, der blev præsteret af Trasméditerránea for at opfylde de i dekret nr. 113/98 fastsatte betingelser, ved at fratrække de indtægter, der kommer fra driften af disse tjenesteydelser, fra det samlede beløb på denne omkostning«.

- 48 1998-støtten er derfor i den anfægtede beslutning anset for at være omfattet af den i artikel 86, stk. 2, EF, fastsatte undtagelse.

- 49 Den 27. september 2001 fremsendte Kommissionens tjenestegrene en e-mail til sagsøgerens repræsentant. E-mailen var sålydende:

»Som aftalt telefonisk fremsendes vedhæftet kopi af skrivelse til de spanske myndigheder den 25. juli 2001 — renset for fortrolige oplysninger — vedrørende Trasmediterránea-beslutningen. Den vil snarligt blive offentliggjort i EF-tidende. Denne e-mail udgør ikke under nogen omstændigheder en formel forpligtelse fra Kommissionens side.«

- 50 Den 20. april 2002 offentliggjorde Kommissionen i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* en meddelelse, hvori det blev oplyst tredjeparter, ved en opsummering af sagens væsentligste oplysninger, at Kommissionen ikke gjorde indsigelse mod den til Trasmediterránea ydede støtte (EFT C 96, s. 4). Det blev anført i meddelelsen, »at den autentiske tekst til beslutningen, renset for fortrolige oplysninger, findes på http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/sgb/state_aids (der er internet-adresse for Kommissionens Generalsekretariat«.

Retsforhandlinger

- 51 Ved stævning indleveret til Rettens Justitskontor den 29. januar 2002 har sagsøgeren anlagt denne sag.
- 52 Ved processkrift indgivet til Rettens Justitskontor den 29. maj 2002 har Kongeriget Spanien fremsat begæring om at måtte intervenere i sagen til støtte for Kommissionens påstand. Ved kendelse af 27. september 2002 tog formanden for

Rettens Anden Udvidede Afdeling begæringen til følge. Intervenienten har indgivet et skriftligt indlæg, og de andre parter har indgivet skriftlige indlæg herom inden for de fastsatte frister.

- 53 På grundlag af den refererende dommers rapport har Retten besluttet at indlede den mundtlige forhandling efter at have truffet bestemmelse om foranstaltninger med henblik på sagens tilrettelæggelse i medfør af artikel 64 i Rettens procesreglement, bestående i en række skriftlige spørgsmål til parterne. Intervenienten, som blev opfordret til at besvare disse spørgsmål skriftligt og inden retsmødet, gjorde dette ved skrivelse af 5. juli 2004.
- 54 Parterne har afgivet mundtlige indlæg samt besvaret skriftlige og mundtlige spørgsmål fra Retten i retsmødet den 13. juli 2004.
- 55 I retsmødet anmodede sagsøgeren om tilladelse til at indgive en udskrift af dom nr. 551/2003 afsagt den 24. oktober 2003 af Tribunal superior de justicia de Canarias (Spanien), som delvis ophævede dekret nr. 113/1998. Efter at have hørt sagsøgte og intervenientens bemærkninger vedrørende fremlæggelsen af dette dokument, som de modtog en kopi af, blev dokumentet fremlagt i sagen.
- 56 Intervenienten har anmodet om at fremlægge en kopi af den ankestævning, der blev indleveret mod dommen af 24. oktober 2003 afsagt af Tribunal superior de justicia de Canarias. Ved beslutning af 1. december 2004 gav Retten tilladelse til, at en kopi af dette dokument blev fremlagt i sagen og fremsendt til sagsøgte og sagsøgeren. Intervenienten har ikke indgivet dette dokument inden for den fastsatte frist.
- 57 Den mundtlige forhandling blev afsluttet den 25. februar 2005.

Parternes påstande

58 Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

- Sagen antages til realitetsbehandling.
- Kommissionen, Kongeriget Spanien og Trasmediterránea tilpligtes at fremlægge visse beviser som led i bevisførelsen.
- Den anfægtede beslutning annulleres.
- Kommissionen tilpligtes at betale sagens omkostninger.

59 Kommissionen har nedlagt følgende påstande:

- Sagsøgerens bevisbegæring tages ikke til følge.
- Sagen afvises, subsidiært frifindes sagsøgte.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

⁶⁰ Kongeriget Spanien, som har intervenseret til støtte for Kommissionens påstande, har nedlagt følgende påstande:

— Sagsøgerens bevisbegæringer tages ikke til følge.

— Kommissionen frifindes.

— Sagsøgeren tilpligtes at betale sagens omkostninger.

Formaliteten

I — *Parternes argumenter*

⁶¹ Kommissionen har uden at indgive særskilt begæring om sagens afvisning rejst spørgsmålet, om sagen kan antages til realitetsbehandling. Til støtte herfor har Kommissionen indledningsvis gjort gældende, at der foreligger to afvisningsgrunde: den første, at sagen blev anlagt for sent, og den anden, at der ikke foreligger en anfægtelig retsakt. Som svar på et spørgsmål fra Retten under retsmødet har Kommissionen udtrykkeligt anført, at den opretholder den første afvisningsgrund, men frafalder den anden.

- 62 Angående den omstændighed, at sagen angiveligt blev anlagt for sent, har Kommissionen gjort gældende, at eftersom indholdet af den anfægtede beslutning direkte blev meddelt sagsøgeren, måtte søgsmålsfristen begynde at løbe fra datoen for denne meddelelse, hvilken dato sagsøgeren fik kendskab til indholdet af denne beslutning.
- 63 I denne sag blev sagsøgeren ifølge Kommissionen underrettet om indholdet af den anfægtede beslutning ved en e-mail, som blev tilsendt sagsøgeren af Kommissionens tjenestegrene den 27. september 2001, dvs. mere end fire måneder, inden sagen blev anlagt. Under disse omstændigheder må sagen være anlagt for sent.
- 64 Ikke desto mindre har Kommissionen i duplikken erkendt, at meddelelsen af den anfægtede beslutning ved sin form kunne skabe en vis forvirring hos sagsøgeren med hensyn til dens rækkevidde. Under retsmødet indrømmede Kommissionen den mulighed, at ordlyden af e-mailen af 27. september 2001 hos sagsøgeren kunne fremkalde en undskyldelig fejltagelse med hensyn til den søgsmålsfrist, der fandt anvendelse.
- 65 Sagsøgeren har bestridt, at sagen blev anlagt for sent.
- 66 Sagsøgeren har herom for det første gjort gældende, at det følger af selve ordlyden af artikel 230 EF, at kriteriet om den dato, på hvilken sagsøgeren har fået kendskab til retsakten, som udgangspunkt for søgsmålsfristen er subsidiært i forhold til kriterierne om retsaktens offentliggørelse eller meddelelse (Domstolens dom af 10.3.1998, sag C-122/95, Tyskland mod Rådet, Sml. I, s. 973, præmis 35).

- 67 Sagsøgeren har nærmere bestemt tilføjet, at da Kommissionens beslutninger, såsom den i denne sag anfægtede beslutning, i henhold til fast praksis er genstand for en offentliggørelse, kunne sagsøgeren med rimelighed påregne, at denne offentliggørelse ville finde sted og derfor finde, at søgsmålsfristen første ville begynde at løbe fra datoen for denne offentliggørelse (jf. i denne retning Rettens dom af 28.1.1999, sag T-14/96, BAI mod Kommissionen, Sml. II, s. 139, præmis 35 ff.). Det vil så meget desto mere gælde i denne sag, da det i e-mailen af 27. september 2001 dels blev anført, at beslutningen snart ville blive offentliggjort i EF-tidende, dels, at nævnte e-mail ikke under nogen omstændigheder udgjorde en formel forpligtelse fra Kommissionens side.
- 68 Ifølge sagsøgeren kunne kun en formel meddelelse fra Kommissionen have været afgørende for fastlæggelsen af søgsmålsfristens begyndelse. Konkret mangler den formelle karakter af meddelelsen ubestridt i den begrundelse, som Kommissionen ifølge sagsøgeren meddelte en person uden fuldmagt for sagsøgeren, ligesom den uformelle karakter af meddelelsen blev understreget af Kommissionen; og da sagsøgeren ikke var adressat for en anfægtede beslutning, kunne den ikke formelt være blevet meddelt denne.
- 69 Derudover er meddelelsen i klar modstrid med den administrative adfærdskodeks for Europa-Kommissionens medarbejdere hvad angår deres forbindelser med offentligheden, bilagt Kommissionens forretningsorden (EFT 2000 L 308, s. 26 og 32), ifølge hvilken det i beslutninger, der meddeles, klart skal angives, at beslutningen kan ankes, og hvordan det skal gøres. I den foreliggende sag er dette krav ifølge sagsøgeren ikke opfyldt.
- 70 Sagsøgeren har yderligere i det væsentlige gjort gældende, at ifølge de retsprincipper, som solidt er fastslået i medlemsstaternes forvaltningsret, er ufuldstændige meddelelser eller de, som ikke opfylder de fastsatte formelle krav af væsentlig karakter, herunder oplysningerne om klagesøgsmålsmuligheder, ganske uden

virkning, såsom udløsning af søgsmålsfrister. Sådanne principper er ifølge sagsøgeren knæsat i artikel 58, stk. 2, i den spanske lov om retsvæsenet og den borgerlige forvaltningsproces.

- 71 Sagsøgeren har endelig gjort gældende, at sagen er anlagt på grundlag af oplysninger, som har kunnet erhverves om den anfægtede beslutning på Kommissionens internet-hjemmeside.

II — *Rettens bemærkninger*

- 72 Ifølge artikel 230, stk. 5, EF skal annulationssøgsmål rejses inden for en frist på to måneder. Denne frist løber, efter at retsakten, alt efter sin art, er offentliggjort eller meddelt sagsøgeren eller, i mangel heraf, efter at sagsøgeren har fået kendskab til den.
- 73 Det følger af selve ordlyden af bestemmelsen, at tidspunktet, hvor sagsøgeren har fået kendskab til den anfægtede retsakt, som afgørende faktor for, hvornår søgsmålsfristen begynder at løbe, er af underordnet betydning i forhold til det tidspunkt, hvor retsakten er blevet offentliggjort eller meddelt (dommen i sagen Tyskland mod Rådet, præmis 35, og Rettens dom af 27.11.2003, sag T-190/00, Regione Siciliana mod Kommissionen, Sml. II, s. 5015, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis). Det fremgår ligeledes af retspraksis, at er en retsakt hverken offentliggjort eller meddelt, skal den, som er bekendt med, at retsakten berører ham, selv inden for en rimelig frist begære retsaktens fuldstændige ordlyd meddelt, og at søgsmålsfristen først løber fra det tidspunkt, da den berørte tredjemand erhverver et så nøjagtigt kendskab til retsaktens indhold og begrundelse, at han kan gøre brug af sin søgsmålsret (Domstolens dom af 6.7.1988, sag 236/86, Dillinger Hüttenwerke mod Kommissionen, Sml. s. 3761, præmis 14, og af 19.2.1998, sag C-309/95, Kommissionen mod Rådet, Sml. I, s. 655, præmis 18).

- 74 I samme bestemmelses forstand er meddelelse den handling, hvorved den institution, der har udstedt en retsakt, behørigt meddeler denne til adressaten og således giver denne mulighed for at gøre sig bekendt med den (jf. i denne retning Domstolens dom af 21.2.1973, sag 6/72, Europemballage og Continental Can mod Kommissionen, Sml. s. 215, præmis 10, og Rettens dom af 14.5.1998, sag T-338/94, Finnboard mod Kommissionen, Sml. II, s. 1617, præmis 70). Denne fortolkning følger ligeledes af artikel 254, stk. 3, EF, i henhold til hvilken beslutninger meddeles dem, de er rettet til, og får virkning ved denne meddelelse.
- 75 I sagen her er Kongeriget Spanien den eneste adressat for den anfægtede beslutning, som blev meddelt ved en skrivelse af 25. juli 2001 fra Kommissionens næstformand.
- 76 Eftersom sagsøgeren ikke er adressat for den anfægtede beslutning, finder kriteriet om meddelelsen af retsakten ikke anvendelse på sagsøgeren (jf. i denne retning dommen af 19.2.1998 i sagen Kommissionen mod Rådet, præmis 17). Under alle omstændigheder — og selv om det antages, at en beslutning kan meddeles en person, som ikke er adressat for den i artikel 254, stk. 3, EF's forstand — må det konstateres, at den anfægtede beslutning i denne sag ikke blev meddelt sagsøgeren. Herved skal der for det første lægges vægt på, at Kommissionen ved udtrykkeligt i e-mailen af 27. september 2001 at anføre, at denne mail ikke på nogen måde udgjorde en formel forpligtelse fra Kommissionens side, afviste at tilsikre sagsøgeren, at det dokument, der var vedhæftet e-mailen, svarede til den beslutning, der blev meddelt de spanske myndigheder. Denne e-mail satte således ikke sagsøgeren i stand til at få et sådant præcist kendskab til indholdet af og begrundelsen for den anfægtede beslutning, at sagsøgeren kunne gøre brug af sin søgsmålsret. E-mailen kan følgelig ikke betragtes som en meddelelse til sagsøgeren efter artikel 230, stk. 5, EF (jf. i denne retning Domstolens dom af 5.3.1980, sag 76/79, Könecke mod Kommissionen, Sml. s. 665, præmis 7). Det udtales videre, at den pågældende e-mail, som var vedhæftet en udateret og usigneret kopi af skrivelsen af 25. juli 2001 til de spanske myndigheder renset for fortrolige oplysninger, ikke direkte blev tilsendt sagsøgeren, men dennes advokat.

- 77 Når det drejer sig om retsakter, som efter den berørte institutions faste praksis er genstand for en offentliggørelse i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*, har Domstolen og Retten, selv om denne offentliggørelse ikke er en betingelse for retsakternes anvendelighed, anerkendt, at kriteriet om datoen for kendskabet ikke fandt anvendelse, men at det var datoen for offentliggørelse, der iværksatte søgsmålsfristen (jf. for så vidt angår Rådets retsakter om indgåelse af internationale aftaler, der er bindende for Fællesskabet, dommen i sagen Tyskland mod Rådet, præmis 39, og for så vidt angår Kommissionens beslutninger om at indstille en procedure vedrørende støtteforanstaltninger i henhold til artikel 88, stk. 2, EF, dommen i sagen BAI mod Kommissionen, præmis 36). Under disse omstændigheder kan den berørte tredjepart med rette påregne, at den pågældende retsakt vil blive offentliggjort.
- 78 Ifølge artikel 26, stk. 1, i forordning nr. 659/1999 er de beslutninger, hvorved Kommissionen efter en foreløbig undersøgelse konstaterer, at en anmeldt foranstaltning ganske vist er omfattet af traktatens artikel 87, stk. 1, EF, men ikke giver anledning til tvivl om, at den er forenelig med fællesmarkedet, genstand for et resumé i *Den Europæiske Unions Tidende*, hvori der gøres opmærksom på, at det er muligt at få en kopi af beslutningen i dens autentiske sprogudgave(r). En sådan meddelelse, som har til formål at forsyne interesserede tredjeparter med et kort resumé af beslutningens væsentligste forhold, nævner i det væsentlige den berørte medlemsstat, nummeret på støtten, titlen, dens formål, det juridiske grundlag, dens beløb og dens intensitet, det budget, som er blevet afsat hertil og dens varighed.
- 79 Ifølge Kommissionens faste praksis, der er blevet udviklet siden maj 1999 som følge af ikrafttrædelsen af forordning nr. 659/1999, indbefatter det af den foregående præmis omhandlede resumé af beslutningen, at der henvises til internet-hjemmesiden for Kommissionens Generalsekretariat, hvori det nævnes, at hele ordlyden af den pågældende beslutning, rensat for fortrolige oplysninger, er tilgængelig herpå i de(n) autentiske sprogversion(er).

- 80 Det forhold, at Kommissionen giver tredjemand fuldstændig adgang til ordlyden af en beslutning, som er anbragt på internet-hjemmesiden, kombineret med meddelelsen af et resumé i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* — der gør det muligt for interesserede at identificere den omhandlede beslutning og rådgiver dem om denne mulighed for adgang via internet — skal betragtes som en offentliggørelse efter artikel 230, stk. 5, EF.
- 81 Under disse omstændigheder er det af mindre betydning at vide, om sagsøgeren havde et tilstrækkeligt kendskab til den anfægtede beslutning fra den 27. september 2001, datoen for afsendelsen af førnævnte e-mail. Dette spørgsmål er ikke relevant ved fastlæggelsen af begyndelsestidspunktet for søgsmålsfristen, eftersom der ikke i denne sag er grund til at anvende kriteriet om kendskab til den anfægtede beslutning som subsidiært fastsat i artikel 230, stk. 5, EF. Sagsøgeren kunne nemlig med rette påregne, at den anfægtede beslutning ville blive genstand for en offentliggørelse i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* via den i ovennævnte præmis beskrevne fremgangsmåde.
- 82 I denne sag fremgår det i øvrigt af sagsakterne, at Kommissionen i *De Europæiske Fællesskabers Tidende* den 20. april 2002 offentliggjorde et resumé af den anfægtede beslutning, hvori blev angivet datoen for vedtagelsen af beslutningen, den berørte medlemsstat, nummeret på støtten, titlen, formålet, det juridiske grundlag, det budget, der er afsat til den, samt varigheden af støtten. Det anførtes også i meddelelsen, at ordlyden af den anfægtede beslutning, i de(n) autentiske version(er), rensat for fortrolige oplysninger, var tilgængelig på Kommissionens internet-hjemmeside, og i denne forbindelse nævntes den elektroniske adresse, der gav adgang til teksten. I øvrigt er der mellem parterne enighed om, at ordlyden af den anfægtede beslutning fandtes på den anførte internet-hjemmeside.
- 83 Da denne sag blev anlagt den 29. januar 2002, dvs. endog inden offentliggørelsen af den anfægtede beslutning, blev den ikke anlagt for sent.

- 84 For at gøre retsstillingen aldeles klar tilføjes, at denne sag konkret ikke kan være anlagt for sent, selv ved anvendelse af det underordnede kriterium om kendskab til retsaktten.
- 85 Det ligger nemlig fast, at selv om den anfægtede beslutning ikke kan betragtes som gyldigt meddelt sagsøgeren ved skrivelsen af 27. september 2001 (jf. præmis 76 ovenfor), blev sagsøgeren ikke desto mindre oplyst om beslutningens eksistens på denne dato. Det påhvilede derfor sagsøgeren i overensstemmelse med den i præmis 73 citerede retspraksis at anmode om hele ordlyden inden for en rimelig frist, der begyndte at løbe fra den 27. september 2001.
- 86 Henset til sagens omstændigheder og særligt i betragtning af det forhold, at e-mailen af 27. september 2001 udtrykkeligt oplyste, at den anfægtede beslutning snart ville blive offentliggjort i *De Europæiske Fællesskabers Tidende*, må det antages, at den rimelige frist for at anmode om meddelelse af hele den anfægtede beslutnings ordlyd ikke kan være kortere end den frist, der er nødvendig for Kommissionen til at offentliggøre meddelelsen om beslutningen. Det ligger dog fast, at offentliggørelsen af denne meddelelse fandt sted den 20. april 2002, dvs. efter at denne sag blev anlagt. Den blev derfor ikke anlagt for sent.
- 87 I lyset af de foregående betragtninger skal formalitetsindsigelsen om, at sagen blev anlagt for sent, forkastes, og sagen antages til realitetsbehandling.

Realiteten

- 88 Sagsøgeren har gjort gældende, at den anfægtede beslutning er ulovlig, såvel for så vidt angår 1997-støtten og afslutningsstøtten som for 1998-støtten.

- 89 Kommissionen, støttet af Kongeriget Spanien, har gjort gældende, at begge aspekter ved den anfægtede beslutning er lovmedholdelige.

I — 1997-støtten og afslutningsstøtten

- 90 For så vidt angår 1997-støtten og afslutningsstøtten har sagsøgeren fremført to anbringender. Det første vedrører overtrædelse af begrundelsespligten. Det andet er, at Kommissionen har begået skønsfejl.

- 91 Kommissionen har, støttet af Kongeriget Spanien, bestridt anbringendernes holdbarhed.

A — Anbringendet om overtrædelse af begrundelsespligten

1. Parternes argumenter

- 92 Sagsøgeren har gjort gældende, at den anfægtede beslutning på trods af, at sagsøgerens klager udtrykkeligt vedrørte omstruktureringsudgifter henført til 1997, ikke indeholder nogen særlig begrundelse herom. Sagsøgeren har tilføjet, at den anfægtede beslutning ikke præciserer 1997-støtten og begrænser sig til at påpege, at betalingerne vedrører de rettigheder og forpligtelser, der er forbundet med

kontrakten. Denne korte begrundelse gør det ifølge sagsøgeren ikke muligt at kende baggrunden for, at Kommissionen vurderede, at omstrukturingsudgifterne for personalet blev henført korrekt, hvilket allerede udgør en annullationsgrund.

- 93 Sagsøgeren har tilføjet, at den blotte henvisning til to bestemmelser i 1978-kontrakten i mangel af et minimum af grunde af retlig og faktisk art til at anvende dem, ikke kan udgøre en tilstrækkelig begrundelse. Sagsøgeren har særligt gjort gældende, at grundprincip nr. 28 i udbudsbetingelserne vedrører investeringsplaner godkendt af den spanske regering, som ikke er nævnt i den anfægtede beslutning, og som Kommissionen slet ikke tager stilling til i sine indlæg.
- 94 Kommissionen har gjort gældende, at det kontraktlige grundlag for betalingerne vedrørende udgifterne til omstrukturering af personalet er identisk, uanset om det drejer sig om betalinger foretaget i forbindelse med 1997-støtten eller i forbindelse med afslutningsstøtten, og at den begrundelse, som der er gjort rede for i den anfægtede beslutning, hermed finder anvendelse uden forskel på de to støtteformer. I øvrigt forklarer denne begrundelse på tilstrækkelig vis grundene til Kommissionens antagelse om, at disse betalinger fulgte af 1978-kontrakten.

2. Rettens bemærkninger

- 95 Det påpeges, at ifølge fast retspraksis skal den af artikel 253 EF påkrævede begrundelse tilpasses den pågældende retsakt, og den udstedende institutions begrundelse skal fremgå klart og utvetydigt heraf, således at eventuelt interesserede kan få kendskab til begrundelsen for en forholdsregel, og de kompetente domstole kan udøve kontrol hermed. Begrundelsespligten skal vurderes i kraft af sagens omstændigheder, navnlig indholdet af retsakten, arten af de påberåbte grunde og den interesse, som adressaterne eller andre umiddelbart og individuelt berørte kan

have i at modtage forklaringer. Det kræves ikke, at begrundelsen nærmere angiver samtlige relevante faktiske og retlige forhold, i det omfang, hvor spørgsmålet om, hvorvidt begrundelsen i en retsakt opfylder kravene i artikel 253 EF, bør vurderes henset til ikke alene dens ordlyd, men også dens sammenhæng, såvel som samtlige de juridiske bestemmelser, der regulerer det pågældende emne (jf. Domstolens dom af 22.3.2001, sag C-17/99, Frankrig mod Kommissionen, Sml. I, s. 2481, præmis 35 og 36, og Rettens dom af 13.1.2004, sag T-158/99, Thermenhotel Stoiser Franz m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 1, præmis 94 og den deri nævnte retspraksis).

96 I denne sag skal det for det første fastslås, at det i den anfægtede beslutning er angivet, at 1997-støtten og afslutningsstøtten er forbundet med gennemførelsen af 1978-kontrakten.

97 Herefter udtales, at den anfægtede beslutning blev truffet i en sammenhæng, der er velkendt af sagsøgeren. Det fremgår nemlig af sagsakterne, at sagsøgeren allerede inden vedtagelsen af den anfægtede beslutning var i besiddelse af Tribunal de Cuentas' beretning (Den Spanske Revisionsret) om de økonomiske virkninger af udløbet af 1978-kontrakten (herefter »Tribunal de Cuentas' beretning«), som godkender samtlige de til Trasmediterránea ydede støtteformer i forbindelse med afslutningen af denne kontrakt. I beretningen undersøges bl.a. henførelsen af udgifterne til omstrukturering af personalet til statsregnskabet i henhold til afslutning af kontrakten, og for regnskabsåret 1997. Derudover fremgår beløbet for omstruktureringsudgifterne, der er henført til statsregnskabet på begge grundlag, klart af rapporten.

98 Hvad i øvrigt angår godtgørelsen for udgifterne til omstruktureringen af personalet i forbindelse med afslutningsstøtten er det i den anfægtede beslutning klart anført, at denne godtgørelse følger af grundprincipperne nr. 25 og 28 i udbudsbetingelserne. Denne begrundelse omhandler vel ikke specifikt 1997-støtten. Den sammenhæng, hvori den anfægtede beslutning blev vedtaget, tillod dog faktisk sagsøgeren at forstå, at denne begrundelse fandt anvendelse på alle godtgørelser af udgifterne til omstrukturering af personalet, hvad enten disse blev henført til statsregnskabet for

1997 eller på grundlag af afslutning af 1978-kontrakten. Sagsøgeren kan ikke bestride at have indset, at denne begrundelse omfattede samtlige omstrukturingsudgifter, eftersom rederiet i sine indlæg har bestridt, at henvisningen til grundprincipperne nr. 25 og 28 i udbudsbetingelserne udgør en tilstrækkelig begrundelse i den anfægtede beslutning angående spørgsmålet, om godtgørelsen af udgifterne til omstrukturering af personalet fulgte af 1978-kontrakten.

- 99 Herefter må det antages, at selv om den anfægtede beslutning ikke blev affattet med helt den ønskelige præcision vedrørende omstrukturingsudgifterne, var denne omstændighed ikke til hinder for, at både sagsøgeren og Retten forstod Kommissionens begrundelse og kunne vurdere dens berettigelse.

- 100 Anbringendet om en mangelfuld begrundelse kan således ikke tages til følge.

B — *Anbringendet om skønsfejl ved anvendelsen af artikel 88 EF*

1. Parternes argumenter

- 101 Sagsøgeren har i det væsentlige gjort gældende, at Kommissionen begik skønsfejl ved at finde, at 1997-støtten og afslutningsstøtten udspringer af 1978-kontrakten. Det er derfor i strid med artikel 88 EF, at Kommissionen vurderede, at der var tale om eksisterende støtte. Dette anbringende er sammensat af to led, hvoraf det første

vedrører udgifterne til omstrukturering af personalet, mens det andet drejer sig om henførelsen af Trasmediterráneas udgifter, der blev dækket af afslutningsstøtten.

a) Første led

- 102 Sagsøgeren har for det første bestridt, at udgifterne til omstrukturering af personalet følger af 1978-kontrakten.
- 103 Sagsøgeren har herom for det første gjort gældende, at grundprincip nr. 25 i udbudsbetingelserne, som er blevet påberåbt i den anfægtede beslutning, kun vedrører almindelige driftsomkostninger, og ikke særlige driftsomkostninger såsom dem, der blev afsat til omstrukturering af personalet. Derudover følger det, i modsætning til det af Kommissionen i dennes indlæg påståede, ikke af ordlyden af grundprincip nr. 25, A, litra b), punkt 7, i udbudsbetingelserne, som vedrører teknisk omstrukturering, at Trasmediterránea har ret til at overvælte særlige omkostninger til omstrukturering af personalet og henføre dem til statsregnskabet. Bestemmelsen har alene til hensigt at tilskynde Trasmediterránea til at sikre en god ledelse og forhøje produktiviteten. Denne tilskyndelsesmekanisme indebærer, at Trasmediterráneas godtgørelse for et regnskabsår forhøjes, når det statsindskud, der er beregnet til at dække driftsunderskuddet for dette regnskabsår, formindskes. Under disse forhold vil det ikke være berettiget eller i overensstemmelse med kontrakten på grundlag af den pågældende bestemmelse at kræve statslig godtgørelse for særlige omkostninger afholdt til omstrukturering af virksomheden.
- 104 Med henblik på at understøtte sin opfattelse om, at de særlige udgifter er udelukket fra anvendelsesområdet for grundprincip nr. 25 i udbudsbetingelserne, har sagsøgeren anmodet om fremlæggelse af IGAE's beretninger om statsregnskabet for regnskabsårene 1990-1997.

- 105 Sagsøgeren har derpå gjort gældende, at grundprincip nr. 28 i udbudsbetingelserne, som ligeledes er blevet påberåbt i den anfægtede beslutning, ikke kan berettiggørelse af omkostningerne til omstrukturering af personalet via afslutningsstøtten, da denne bestemmelse alene tilsigter firårige planer, der er undergivet den spanske regerings godkendelse. Men ifølge sagsøgeren, og i modsætning til det i den anfægtede beslutning anførte, følger de omstruktureringsomkostninger, som godtgøres via afslutningsstøtten, ikke af omstruktureringsplanerne for 1990-1994 og 1995-1997, men af omstruktureringsplanen for 1996-1997, som ikke er en fireårsplan. Selv hvis denne omstruktureringsplan reelt skulle omfatte perioden 1996-1999, som Kongeriget Spanien har gjort gældende, drejer det sig i øvrigt om en plan, der skal udfolde sine virkninger på et tidspunkt, hvor 1978-kontrakten allerede var opsagt, og for regnskabsår, hvor den ikke længere ville være gældende. Derudover blev denne plan ifølge sagsøgeren først godkendt af den medkontraherende myndighed i 1999.
- 106 For at understøtte sine påstande har sagsøgeren anmodet om, at Retten pålægger de spanske centralmyndigheder at fremlægge samtlige sagsakter om omstruktureringsplanerne for 1995-1997.
- 107 Sagsøgeren har for det andet gjort gældende, at godtgørelsen for omkostningerne til omstrukturering af personalet via afslutningsstøtten og 1997-støtten følger af selvstændige afgørelser fra den medkontraherende myndighed.
- 108 For så vidt angår afslutningsstøtten følger henførelsen af omkostningerne til omstrukturering til statsregnskabet af afgørelser fra den medkontraherende myndighed af henholdsvis 26. oktober 1998 og 25. februar 1999, hvilket indebærer ændring af 1978-kontrakten. Sagsøgeren har, i modsætning til det af Kongeriget Spanien påståede, i det væsentlige tilføjet, at disse to afgørelser ikke blot er ensidige fortolkninger af 1978-kontrakten, tilladt i spansk forvaltningsret, men at de bør anses for at være egentlige ændringer af 1978-kontrakten, eftersom de medfører en uligevægt i de oprindeligt fastsatte ydelser, som Den Spanske Revisionsret har bemærket.

- 109 Angående 1997-støtten følger godtgørelsen af omkostningerne til omstruktureringen af den medkontraherende myndigheds afgørelse fra oktober 1995, der godkender planen for omstrukturering af personalet for perioden 1995-1997.
- 110 Selv om det antages, at nævnte afgørelse kun udgør en tilladt ensidig fortolkning af 1978-kontrakten, er ydelsen 1997-støtten ikke i overensstemmelse med denne fortolkning af 1978-kontrakten. Afgørelsen af oktober 1995 krævede ifølge sagsøgeren, at staten opnår lavere årlige indskudsbeløb i form af en nedsættelse af andre udgifter, der udligner forhøjelsen af personaleomkostningerne, hvilket ikke er tilfældet i denne sag.
- 111 Sagsøgeren har med henblik på at påvise sidstnævnte omstændighed anmodet Retten om at anordne fremlæggelsen af IGAE's beretninger vedrørende statsregnskabet for regnskabsårene 1990-1997.
- 112 Kommissionen har gjort gældende, at godtgørelserne for omkostningerne til omstrukturering af personalet i forbindelse med afslutningsstøtten og 1997-støtten følger af 1978-kontrakten.
- 113 Den har herom for det første gjort gældende, at i henhold til grundprincip nr. 25, A), litra b), nr. 1, 5 og 7, og grundprincip nr. 28 i udbudsbetingelserne kan udgifterne til omstrukturering af Trasmediterráneas personale finansieres via indskud fra offentlige fonde inden for 1978-kontrakten.
- 114 Ifølge Kommissionen har sagsøgeren anlagt en utilbørlig streng fortolkning af grundprincipperne på trods af deres åbenbare bogstavelige betydning. Denne fortolkning hviler grundlæggende på den tvivl, som IGAE ifølge Kommissionen har udtrykt i forbindelse med den interne sagsbehandling, som gik forud for betalingen af den nævnte støtte.

- 115 Kommissionen har tilføjet, at det eksterne kontrolorgan, som Den Spanske Revisionsret er, konkluderede, at finansieringen af omkostningerne til omstrukturering af personalet via offentlige midler var fuldstændig i overensstemmelse med bestemmelserne i 1978-kontrakten, og at denne finansiering tillod en samlet besparelse på 12,255 mia. ESP i offentlige midler i løbet af perioden 1990-1997.
- 116 Den Spanske Revisionsrets holdning er vel ifølge Kommissionen ikke afgørende. Dog bekræfter holdningen rimeligheden i den fortolkning af 1978-kontrakten, som Kommissionen hævder. Derudover er det end ikke blevet hævdet, at der for nationalt forum er blevet anlagt sag, hvori foreneligheden af de omtalte betalinger med 1978-kontrakten bestrides.
- 117 Kommissionen har for det andet hævdet, at man vanskeligt kan forestille sig, at en afgørelse fra den medkontraherende myndighed, uden nogen anden retlig hjemmel, er tilstrækkelig til at foretage betaling af de omhandlede beløb. De afgørelser, som sagsøgeren henviser til, har ifølge Kommissionen ikke ændret 1978-kontrakten. De udgør kun et bekræftende svar fra den spanske forvaltning på spørgsmålet, om Trasméditerránea havde ret til at modtage de nævnte betalinger.
- 118 Kommissionen har heraf sluttet, at i lyset såvel af kontraktens ordlyd og af dens gennemførelse som af den spanske forvaltnings og Den Spanske Revisionsrets standpunkt som gengivet i dens beretning, hidrører de offentlige midler, der skal anvendes til tiltag vedrørende omstrukturering af personalet, fra 1978-kontrakten og udgør derfor eksisterende støtte.
- 119 Kongeriget Spanien har gjort gældende, at 1978-kontrakten ikke indeholdt nogen udtømmende og præcis opremsning af de poster, der kunne fremgå som udgifter og indtægter i »drifts«-afsnittet i statsregnskabet. Det tilføjes, at 1978-kontrakten er en forvaltningskontrakt, hvorfor beføjelsen til at beslutte, hvilke udgifter der skal

fremgå af statsregnskabet, henhører under den medkontraherende forvaltning og dennes kompetence til at fortolke kontrakter, som fastsat i nationale udbudsregler. De påståede tilladelser, som blev givet af den medkontraherende myndighed, og på hvis grundlag sagsøgeren vil begrunde, at 1997-støtten og afslutningsstøtten er ny støtte, er rent faktisk kun udtryk for udøvelse af beføjelsen til at fortolke 1978-kontrakten, som myndigheden besad som det ansvarlige organ for dens indgåelse.

b) Andet led

120 Sagsøgeren har i det væsentlige gjort gældende, at de spanske myndigheder for korrekt at gennemføre 1978-kontrakten burde have udlignet beløbet fra de finansielle forpligtelser, der skulle henføres til hvert regnskabsår, med overskuddet herfra, således at en støtte som afslutning kun blev godtaget, såfremt det var finansielle forpligtelser, der blev henført til underskudsår, eller for hvilke det bogførte overskud ikke tillod at kompensere for de relevante finansielle forpligtelser. Sagsøgeren har tilføjet, at eftersom de spanske myndigheder ikke gjorde dette, kunne Kommissionen ikke antage, at afslutningsstøtten fulgte af 1978-kontrakten, eller at denne støtte følgelig var en eksisterende støtte.

121 Sagsøgeren har til støtte for sine anbringender for det første gjort gældende, at når der ikke er særlige bestemmelser om afslutningen af 1978-kontrakten, bør dette ske ved at anvende bestemmelserne om statsregnskabet, som ifølge sagsøgeren kræver, at enhver finansiell forpligtelse, der giver anledning til en godtgørelse i forbindelse med afslutningsstøtten, henføres til det regnskabsår, i løbet af hvilket den er opstået.

.

122 Sagsøgeren har herefter gjort gældende, at det følger af grundprincip nr. 25 i udbudsbetingelserne, at Trasméditerranéa kun har ret til økonomisk kompensation for det underskud, der ved afslutningen af regnskabsåret eventuelt hidrører fra

»drifts«- og »investerings«-afsnittene i statsregnskabet. Dog afsluttedes »drifts«-afsnittet i statsregnskabet med et overskud for regnskabsårene 1991-1995, hvilket ifølge sagsøgeren også var tilfældet for regnskabsåret 1997 uden den uretmæssige henførelse af omkostningerne til omstrukturering af personalet.

- 123 Til gengæld har sagsøgeren bestridt, at det følger af grundprincip nr. 25 i udbudsbetingelserne, at modregning bør foretages mellem overskuddene i »drifts«-afsnittet og de eventuelle underskud i »investerings«-afsnittene. Ifølge sagsøgeren følger det af ordlyden af grundprincip nr. 25, A, litra a), nr. 3, og B, litra a), nr. 1, i udbudsbetingelserne, at den offentlige støtte, ydet for hvert regnskabsår, posteres som indpost for at udligne hvert afsnit, der vurderes hver for sig. Adskillelsen af de to afsnit sikrer netop, at Trasméditerranéa opnår en støtte på et beløb lig med størrelsen af de finansielle udgifter, der er gengivet i »investerings«-afsnittet, uanset størrelsen af indtægterne. Disse udgifter tages kun i betragtning for i givet fald at udligne »drifts«-afsnittet, som afspejler Trasméditerranéas øvrige løbende udgifter.

- 124 Ifølge sagsøgeren kan Kongeriget Spaniens udtalelser om modregningen mellem de to afsnit ikke støttes af nogen beviser, der utvivlsomt godtgør den måde, hvorpå 1978-kontrakten blev anvendt angående den eventuelle modregning mellem de to afsnit. Dette bevis kan ikke betragtes som ført ved at henvise til en tabel i Den Spanske Revisionsrets beretning, da det ikke kan udelukkes, at tabellen indeholder fejl.

- 125 Sagsøgeren bestrider også, at grundprincip nr. 26 i udbudsbetingelserne tillader modregning mellem eventuelle driftsoverskud i et regnskabsår og de underskud, der følger af andre regnskabsår; en modregning, som burde have medført færre statsindskud. Ifølge sagsøgeren følger det under- eller overskud, der er omfattet af grundprincip nr. 26, alene af balanceringen af de midler, der blev forudbetalt af staten efter budgetprognoser, og af det indskud, der rent faktisk skyldtes efter opgørelsen af statsregnskabet.

- 126 Med henblik på dels at påvise tilstedeværelsen af en modregning mellem driftsoverskuddet og underskuddet fra investeringen, og dels at fortolke grundprincip nr. 26 i udbudsbetingelserne, har sagsøgeren anmodet Retten om at anordne fremlæggelsen af IGAE's beretninger om statsregnskaberne for regnskabsårene 1990-1997.
- 127 Sagsøgeren har også begæret, at Retten pålægger de spanske myndigheder at fremlægge alle sagsakterne om afslutningen af 1978-kontrakten med henblik på at få kendskab til de forhandlinger, som fandt sted mellem Trasméditerranéa og den spanske stat under afviklingen af kontrakten, såvel som til de faktiske og retlige forhold, som den spanske stat endeligt lagde vægt på for at udfærdige afslutningsregnskabet.
- 128 Kommissionen har, støttet af Kongeriget Spanien, i det væsentlige gjort gældende, at sagsøgeren har begået en faktisk fejl ved at vurdere, at det driftsoverskud, som Trasméditerranéa fik i løbet af visse regnskabsår, snarere er blevet anvendt til at forhøje Trasméditerranéas formue end til at udligne andre indtægter fra offentlige midler.
- 129 I »drifts«-afsnittet i statsregnskabet er der vel noteret et overskud i løbet af visse regnskabsår. Dog har saldoen i »investerings«-afsnittet i statsregnskabet været i underskud i alle disse regnskabsår. I øvrigt fremgår det af Den Spanske Revisionsrets beretning, at de førnævnte driftsoverskud konsekvent blev henlagt til udligning af underskud i »investerings«-afsnittet med henblik på at nedbringe det årlige indskud af offentlige midler. Eftersom driftsoverskuddet aldrig var højere end investeringsunderskuddet, udviste intet regnskabsår et overskud på statsregnskabet. Kongeriget Spanien har herved i det væsentlige navnlig præciseret, at i løbet af de 20 år, 1978-kontrakten eksisterede, blev statsregnskabet efter modregning mellem »drifts«- og »investerings«-afsnittene, som skal betragtes som to afsnit på samme konto, altid afsluttet med underskud.

- 130 Under disse omstændigheder vil det ifølge den spanske regering være nyttesløst at drøfte fortolkningen af grundprincip nr. 26 i udbudsbetingelserne, som under alle omstændigheder fastsætter en modregning mellem regnskabsårene.
- 131 Det er derfor klart, at henførelsen eller ikke-henførelsen af de forpligtelser, der skal opfyldes i et bestemt regnskabsår, ikke ganske er uden relevans, for selv om denne årlige henførelse havde fundet sted, ville dette ikke på nogen måde have påvirket totalbeløbet i offentlige midler modtaget af Trasmediterránea for hele 1978-kontrakten.

2. Rettens bemærkninger

a) Første led

- 132 For det første bemærkes, at den anfægtede beslutning lader den kontraktmæssige karakter af udligningen for omkostningerne til omstrukturering af Trasmediterréneas personale hvile på to grundprincipper i udbudsbetingelserne, nemlig grundprincipperne nr. 25 og 28.
- 133 Ifølge sagsøgeren kan den kontraktmæssige karakter af udligningen for omkostningerne til omstrukturering af personalet ikke følge af grundprincip nr. 25, A, litra b), nr. 7, der tilsigter at fremme Trasmediterréneas produktivitet. Dette argument er uden betydning, eftersom den anfægtede beslutning omfatter hele grundprincip nr. 25 og ikke udtrykkeligt nævner princippet indhold, hvorefter produktiviteten skal søges fremmet. Selv om det med sagsøgeren måtte antages, at den særlige bestemmelse, der fremgår af nr. 7 i grundprincip nr. 25, A, litra b), i udbudsbetingelserne, ikke gør det muligt at se den kontraktmæssige natur i modregningen af omkostningerne til omstrukturering af personalet, følger det dog

ikke heraf, at Kommissionen begik en fejl ved vurderingen af 1978-kontrakten ved at finde, at grundprincip nr. 25 — hvorom det skal erindres, at princippet fastsætter en regnskabsfremgangsmåde for statsregnskabet — udgør et kontraktgrundlag til modregning af de pågældende omstrukturingsomkostninger.

- 134 Sagsøgeren har også gjort gældende, at grundprincip nr. 25 i udbudsbetingelserne i sin helhed ikke dækker særlige omkostninger, men at omkostningerne til omstrukturering af personalet udgjorde sådanne omkostninger. Herom bemærkes blot, at sagsøgeren ikke har fremført nogen begrundelse for at hævde, at nævnte grundprincip nr. 25 sonder mellem dels de almindelige omkostninger, der er omfattet, og dels de særlige omkostninger, der ikke er omfattet af anvendelsesområdet. Sagsøgeren har derudover ikke fremført den mindste grund til, hvorfor omkostningerne til omstrukturering af personalet skulle betragtes som særlige omkostninger. Under disse betingelser skal der ikke anordnes bevisførelse med henblik på at påvise den påståede sondering og de retsvirkninger, der måtte følge heraf for at tillade udligning for omkostningerne til omstrukturering af personalet.

- 135 Det følger af ovenstående, at sagsøgeren ikke har ført tilstrækkeligt bevis for, at Kommissionen har udøvet et fejlskøn, hvorefter udligning af omkostningerne til omstrukturering af personalet, hvilke blev taget i betragtning for at fastslå størrelsen af 1997-støtten og for afslutningsstøtten, følger af 1978-kontrakten i medfør af grundprincip nr. 25. I øvrigt skal det bemærkes, at Kommissionens bedømmelse følger bedømmelsen foretaget af Den Spanske Revisionsret — den nationale myndighed for eksternt finanskontrol — som gengivet i dennes beretning om afslutningen af 1978-kontrakten, hvis gyldighed ikke er blevet anfægtet hos de kompetente spanske myndigheder. På den baggrund skal det hvad angår den foreliggende sag antages, at grundprincip nr. 25 udgør et gyldigt kontraktgrundlag for udligning af omstrukturingsomkostningerne.

- 136 Det er derfor uforholdende at undersøge, om det var fejlagtigt at antage, at den kontraktmæssige karakter af udligningen for omkostningerne til omstrukturering af personalet ligeledes fulgte af grundprincip nr. 28 i udbudsbetingelserne. Det er heller ikke nødvendigt at undersøge, om denne udligning hidrører fra selvstændige tilladelser fra de spanske myndigheder. Tilsvarende skal Retten ikke udtale sig om begæringerne om anordning af bevisførelse for at fastslå visse faktiske omstændigheder vedrørende grundprincip nr. 28 og de selvstændige tilladelser fra de spanske myndigheder, som under alle omstændigheder ikke kan ændre det resultat, der blev lagt til grund i den foregående præmis.
- 137 Anbringendets første led findes således at være uden grundlag.

b) Andet led

- 138 I forbindelse med andet led bebrejder sagsøgeren i det væsentlige Kommissionen for at have begået en skønsfejl ved at finde, at hele afslutningsstøtten fulgte af 1978-kontrakten. Ifølge sagsøgeren kræver 1978-kontrakten, at afslutningsomkostningerne henlægges til de regnskabsår, som de vedrører, og at der foretages en modregning mellem disse udgifter og eventuelle overskud fra disse regnskabsår. Afslutningsstøtten kunne derfor kun dække afslutningsomkostningerne i det omfang, hvor de regnskabsår de vedrører, ikke udviste tilstrækkeligt overskud til at foretage en modregning.
- 139 Selv om det antages, at 1978-kontrakten kræver henførelse af afslutningsomkostningerne til de regnskabsår, som disse omkostninger vedrører, og en modregning mellem disse omkostninger og de eventuelle overskud fra de pågældende regnskabsår, følger det dog ikke heraf, at Kommissionen begik en fejl ved at vurdere, at hele støttebeløbet for afslutningen fulgte af 1978-kontrakten.

- 140 Det fremgår således af sagsakterne, at »investerings«-afsnittet i statsregnskabet var underskudsgivende under hele varigheden af 1978-kontrakten, og at »drifts«-afsnittet i statsregnskabet også gav underskud i alle regnskabsårene bortset fra 1987, 1988 og 1991-1995. Det følger heraf, at med undtagelse af de sidstnævnte regnskabsår, fremviste statsregnskabet aldrig overskud.
- 141 Hvad angår regnskabsårene 1987, 1988 og 1991-1995 ligger det fast, at »investerings«-afsnittet fremviste et underskud, der var højere end overskuddet i »drifts«-afsnittet, således at statsregnskabet efter en modregning mellem de to afsnit heller ikke fremviste noget overskud for disse regnskabsår.
- 142 Sagsøgeren har ganske vist bestridt, at modregningen mellem de to afsnit i statsregnskabet er i overensstemmelse med grundprincip nr. 25 i udbudsbetingelserne. Dog har den af sagsøgeren foreslåede fortolkning hverken støtte i bestemmelsens ordlyd eller i anvendelsen heraf i forbindelse med 1978-kontrakten. I modsætning til det af sagsøgeren påståede udelukker den omstændighed, at grundprincip nr. 25 i udbudsbetingelserne fastsætter en mulighed for indskud af offentlige midler til at udligne hvert af disse to afsnit i statsregnskabet, nemlig overhovedet ikke, at størrelsen af indskuddene udregnes efter modregning af de eventuelle overskud i et afsnit i underskuddene i et andet afsnit. Som med føje bemærket af Kommissionen, fremgår det herved af Den Spanske Revisionsrets beretning, at driftsoverskuddene systematisk blev henført til udligning af underskuddene i »drifts«-afsnittet med henblik på at nedbringe det årlige indskud af offentlige midler.
- 143 Selv om sagsøgeren hævder, at Den Spanske Revisionsrets beretning kunne indeholde en fejl vedrørende modregningen mellem afsnittene i statsregnskabet, skal det bemærkes, at rederiet ikke har fremført noget forhold, der gør det muligt at betvivle rigtigheden af de i nævnte beretning gengivne omstændigheder, som rederiet selv har fremlagt dem under sagen. Under disse omstændigheder skal

sagsøgerens begæring om, at Retten anordner fremlæggelse af IGAE's kontrol-rapporter for regnskabsårene 1990-1997 med henblik på at påvise modregningen mellem de to afsnit i statsregnskabet, ikke tages til følge (jf. i denne retning Domstolens dom af 7.7.1982, sag 119/81, Klöckner-Werke mod Kommissionen, Sml. s. 2627, præmis 8).

¹⁴⁴ Eftersom det ikke er påvist, at statsregnskabet havde fremvist noget overskud, der kunne indgå i udligningen for omkostningerne til afslutningen, må det antages, at Kommissionen ikke begik en fejl ved at godtage, at afslutningsstøtten dækkede alle afslutningsomkostningerne uden at foretage henførelse af disse omkostninger til de regnskabsår, som de vedrører. Andet led i dette anbringende skal derfor også forkastes.

¹⁴⁵ Hvad endelig angår sagsøgerens begæring om, at Retten pålægger de spanske myndigheder at fremlægge alle sagsakterne om afslutningen af 1978-kontrakten med henblik på at påvise, at der er blevet forhandlet mellem de spanske myndigheder og Trasméditerranéa, bemærkes blot, at sagsøgeren ikke forklarer, hvorledes sådanne forhandlinger eller hvilke forhold omkring oprettelsen af afslutningskontoen skulle gøre det muligt at påvise, at Kommissionen begik en skønsfejl ved at finde, at 1997-støtten og afslutningsstøtten følger af 1978-kontrakten. Under disse betingelser skal sagsøgerens begæring om bevisførelse ikke tages til følge.

¹⁴⁶ Herefter kan det andet anbringende om ulovligheden af den anfægtede beslutning ikke lægges til grund, for så vidt som den vedrører 1997-støtten og afslutningsstøtten.

II — 1998-støtten

- ¹⁴⁷ Sagsøgeren har ligeledes bestridt lovligheden af den anfægtede beslutning, for så vidt som den godkender 1998-støtten som en ny støtte, der er forenelig med fællesmarkedet. Sagsøgeren har herom gjort gældende, at den anfægtede beslutning er i strid med artikel 88 EF, artikel 86, stk. 2, EF og pligten til at begrunde institutionernes retsakter.
- ¹⁴⁸ Kommissionen har, støttet af Kongeriget Spanien, bestridt holdbarheden af disse anbringender.

A — Anbringendet om tilsidesættelse af artikel 88 EF

1. Parternes argumenter

- ¹⁴⁹ Sagsøgeren har i det væsentlige gjort gældende, at den anfægtede beslutning er i strid med artikel 88 EF, idet Kommissionen heri har tilsidesat rækkevidden af de passende foranstaltninger, som blev foreslået med hensyn til 1978-kontrakten, ved at kvalificere 1998-støtten som ny støtte og ved at undersøge foreneligheden af denne i lyset af artikel 86 EF og 87 EF.
- ¹⁵⁰ Sagsøgeren har herom for det første gjort gældende, at det følger af artikel 19 i forordning nr. 659/1999 og af retspraksis, at når en medlemsstat har antaget de af Kommissionen foreslåede foranstaltninger, er den forpligtet til ved denne antagelse at gennemføre de nævnte foranstaltninger (Domstolens dom af 24.3.1993, sag

C-313/90, CIREFS m.fl. mod Kommissionen, Sml. I, s. 1125, og af 15.10.1996, sag C-311/94, IJssel-Vliet Combinatie, Sml. I, s. 5023, præmis 35 ff.). Den bindende karakter af de foreslåede og antagne passende foranstaltninger vil ifølge sagsøgeren også kunne gøres gældende mod Kommissionen, som efterfølgende ikke vil kunne ignorere indholdet og virkningerne heraf.

- 151 Sagsøgeren har herefter gjort gældende, at Kongeriget Spanien accepterede det af Kommissionen udformede forslag til passende foranstaltninger med hensyn til 1978-kontrakten. Ifølge sagsøgeren tilskyndede de foreslåede og antagne passende foranstaltninger de spanske myndigheder til at opsigte 1978-kontrakten med virkning fra den 31. december 1997 og til at iværksætte et offentligt udbud med henblik på indgåelse af en ny kontrakt om offentlig tjeneste. For at påvise denne omstændighed har sagsøgeren anmodet Retten om at pålægge Kommissionen at fremlægge sagsakterne vedrørende forslaget til passende foranstaltninger.
- 152 Ifølge sagsøgeren traf de spanske myndigheder ikke de passende foranstaltninger for så vidt angår søruterne mellem De Kanariske Øer, og med virkning fra den 1. januar 1998 fortsatte Trasmediterránea med at drive disse ruter, ligesom rederiet modtog støtte under de samme betingelser efter 1978-kontrakten, der teoretisk set var virkningsløs, uden at der var blevet givet tilslag på denne ydelse, og dermed uden at udgifterne til forpligtelserne til offentlig tjeneste blev fastlagt i forbindelse med en udbudsprocedure. De tiltrådte passende foranstaltninger er således ikke blevet overholdt.
- 153 I øvrigt foreligger der ifølge sagsøgeren ikke noget nyt forhold, hvorefter Kommissionen vil kunne genoptage den bedømmelse, der er indeholdt i forslaget til passende foranstaltninger. Ifølge bedømmelsen udgjorde de af Trasmediterránea tilbudte ydelser ikke tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse, eftersom der forelå en konkurrence om levering af disse ydelser.

- 154 Den omstændighed, at de af 1998-støtten omfattede ydelser for det første nu kun vedrørte ruterne mellem øerne, hvorimod forslaget til passende foranstaltninger omfattede alle de af 1978-kontrakten omfattede ruter, vil ifølge sagsøgeren ikke fjerne relevansen af de vurderinger, som blev foretaget i forbindelse med forslaget til passende foranstaltninger i henseende til 1978-kontrakten for undersøgelsen af 1998-støtten.
- 155 Ifølge sagsøgeren omfattede forslaget til passende foranstaltninger henset til 1978-kontrakten således udtrykkeligt de kanariske ø-forbindelser. Sagsøgeren har herom gjort gældende, at det følger af betragtningerne i indledningen til forslaget til passende foranstaltninger, at forslaget blev vedtaget som følge af klager, som netop omfattede Trasmediterráneas konkurrencestridige handlinger ved driften af de kanariske ruter. Kommissionen har endvidere ifølge sagsøgeren med disse passende foranstaltninger stiltiende sigtet til de kanariske ruter. Det følger af, at Kommissionen udtrykte kritik af den kommercielle fleksibilitet fastsat i 1978-kontrakten, en fleksibilitet, som netop var genstand for en klage fra sagsøgeren om Tenerife-Agaete-Gran Canaria-ruten. Det følger også af, at Kommissionen i forslaget til passende foranstaltninger ifølge sagsøgeren anførte, at den var i alvorlig tvivl om nødvendigheden af at pålægge forpligtelser til offentlig tjeneste på visse af de pågældende sø-ruter, da disse ruter kunne blive eller var tilstrækkeligt betjent af private virksomheder, som driver dem i erhvervsmæssigt øjemed.
- 156 For at fastslå, om Kommissionen var særligt opmærksom på situationen for det kanariske marked, har sagsøgeren anmodet Retten om at pålægge Kommissionen at fremlægge sagsakterne vedrørende forslaget til passende foranstaltninger.
- 157 For det andet er den angiveligt midlertidige natur af den ordning, der havde foranlediget udbetalingen af 1998-støtten, ifølge sagsøgeren ikke tilstrækkelig til at berettige en revurdering af de kriterier, der blev anvendt af Kommissionen i forbindelse med forslaget til passende foranstaltninger vedrørende 1978-kontrakten. Dels er den ordning, der gav anledning til 1998-støtten, reelt ikke midlertidig, for beslutningen af 9. oktober 1998 lod Trasmediterránea tilbyde ydelser på de

pågældende ruter uden tidsbegrænsning. Dels — hvilket Kommissionen bragte på bane i forbindelse med undersøgelsen af 1998-kontrakten (Kommissionens beslutning 2001/156/EF af 19.7.2000 om Spaniens statsstøtte til søfartssektoren (ny kontrakt om offentlig tjeneste på søfartsområdet) (EFT 2001 L 57, s. 32)) — havde de kanariske myndigheder tilstrækkelig tid til at regulere forholdet i overensstemmelse med fællesskabsretten og/eller på en måde, som ikke truede den fortsatte ydelse af den offentlige tjeneste. Under alle omstændigheder bestod risikoen for forstyrrelse af forbindelserne mellem De Kanariske Øer ikke, da ruterne var tilstrækkeligt befaret ikke blot af Trasmediterránea, men også af konkurrerende rederier.

- 158 Med henblik på at tilbagevise den midlertidige karakter af de tilladelser, der udgjorde den midlertidige ordning, har sagsøgeren anmodet Retten om at pålægge de spanske myndigheder at fremlægge dels sagsakterne behandlet af Transport- og Turistrådet for De Kanariske Øers Autonome Fællesskab i forbindelse med den af Trasmediterránea indgivne klage vedrørende betalingen af de beløb, der angiveligt skyldtes rederiet for dækning af underskuddet for driften af cabotagesejladsen, som offentlig tjeneste mellem øerne i årene 1998, 1999 og 2000, og dels alle sagsakterne vedrørende de offentlige udbud for public-serviceruterne på De Kanariske Øer efter ikrafttræden af dekret nr. 133/1998 såvel som alle de sagsakter, der forberedte vedtagelsen af dekret nr. 133/1998, navnlig undersøgelser, rapporter og økonomiske oplysninger, på baggrund af hvilke det bilag, der afgrænser forpligtelserne til offentlige tjenester, blev udarbejdet.
- 159 Kommissionen har, støttet af Kongeriget Spanien, for det første gjort gældende, at forslaget til passende foranstaltninger vedrørende 1978-kontrakten, som blev accepteret af Kongeriget Spanien, ikke fremkalder bindende retsvirkninger for den midlertidige ordning.
- 160 Kommissionen har i den henseende gjort gældende, at ved at afslutte 1978-kontrakten har de spanske myndigheder »udtømt det umiddelbare retlige indhold« af forslaget til passende foranstaltninger. Ifølge Kommissionen burde — fra dette

tidspunkt — de nye foranstaltninger, som blev truffet af de forskellige spanske myndigheder, dvs. dels den midlertidige ordning under de kanariske myndigheders kompetence, dels 1998-kontrakten under de nationale myndigheders kompetence, være undersøgt som ny støtte. Ifølge Kommissionen udgjorde den midlertidige ordning, på trods af den indholdsmæssige lighed med 1978-kontrakten, ny støtte, på grund af den ændrede varighed. Den har hertil føjet, at hvis den havde fundet, at 1978-kontrakten og den midlertidige ordning var fuldstændig identiske, burde den midlertidige ordning have været anerkendt som eksisterende støtte, hvilket ville have indebåret umuligheden af at tilbagekræve den støtte, der blev ydet i henhold til denne ordning. En sådan tilgang, bortset fra den omstændighed, at det ville have været åbenbart uhensigtsmæssigt i denne sag, ville have fremkaldt følger, som formentlig havde været i strid med dem, som sagsøgeren ønskede at opnå.

- 161 Kommissionen har for det andet fastholdt, at den analyse af 1978-kontrakten, der er indeholdt i forslaget til passende foranstaltninger, ikke direkte kan overføres til situationen i øerne i 1998, da denne analyse vedrører søforbindelserne i hele Spanien og ikke den særlige situation med ø-cabotage på De Kanariske Øer. Den omstændighed, at dette forslag til passende foranstaltninger forelå efter sagsøgerens klager, påvirker ifølge Kommissionen på ingen måde denne slutning, for selv hvis sagsøgeren kun sigtede til De Kanariske Øers situation, ville Kommissionen have undersøgt det rejste problem i sin helhed.
- 162 Kommissionen har tilføjet, at den skulle undersøge situationen på De Kanariske Øer i lyset af de gældende bestemmelser, hvilket er dels artikel 6, stk. 2, i forordning nr. 3577/92 — hvorefter ingen liberalisering af cabotagesejlads mellem De Kanariske Øer ville blive pålagt før den 1. januar 1999 — og dels Fællesskabets retningslinjer for statsstøtte til cabotagesejlads, som ikke pålagde anvendelse af offentligt udbud for tildeling af offentlige tjenesteydelseskontrakter.
- 163 Kommissionen har heraf sluttet, at det var aldeles berettiget at foretage en anden form for analyse vedrørende retmæssigheden af den midlertidige ordning end den, som den havde foretaget i forbindelse med forslaget til passende foranstaltninger

angående 1978-kontrakten. Sagsøgerens anbringende om en påstået tilsidesættelse af artikel 88 EF på grund af, at det tiltrådte forslag til passende foranstaltninger ikke blev overholdt, er således ifølge Kommissionen uden grundlag.

2. Rettens bemærkninger

- ¹⁶⁴ Som sagsøgeren bevidst har gjort gældende, følger det af artikel 19, stk. 1, i forordning nr. 659/1999, at når en medlemsstat i forbindelse med en undersøgelse af foreliggende støtteordninger accepterer de til denne foreslåede foranstaltninger, er den bundet af sin beslutning om at acceptere at gennemføre de nævnte foranstaltninger.
- ¹⁶⁵ I den foreliggende sag, og i modsætning til det af sagsøgeren anførte, har Kommissionen ikke bestridt, at forslaget til passende foranstaltninger blev accepteret af de spanske myndigheder. Denne omstændighed skal derfor anses for fastslået, uden at det er nødvendigt at imødekomme sagsøgerens begæring om, at Retten pålægger Kommissionen at fremlægge sagsakterne om forslaget til passende foranstaltninger.
- ¹⁶⁶ Herefter bemærkes, at om Kommissionen og Kongeriget Spanien med rette har gjort gældende, ophørte de bindende retsvirkninger af de accepterede passende foranstaltninger, som vedrørte ændringen af 1978-kontrakten, på samme tid som 1978-kontrakten.
- ¹⁶⁷ Endelig bemærkes, at det ligger fast, at 1998-støtten udgør ny statsstøtte efter artikel 1, litra c), i forordning nr. 659/1999, hvilket hypotetisk set udelukker, at denne støtte måtte være blevet ydet under gennemførelse af 1978-kontrakten.

- 168 Herefter kan de accepterede passende foranstaltninger ikke antages at udgøre rammen for en bedømmelse af foreneligheden af 1998-støtten med fællesmarkedet. Denne forenelighed skal vurderes direkte i relation til EF-traktatens bestemmelser.
- 169 Det skal ikke desto mindre undersøges, om, som sagsøgeren har gjort gældende, Kommissionens vurderinger indeholdt i forslaget til passende foranstaltninger vedrørende 1978-kontrakten særligt vedrørte cabotagesejlads mellem øerne, således at Kommissionen ikke kunne komme frem til en konklusion om retmæssigheden af 1998-støtten, der var anderledes end den, som havde ført Kommissionen til at forslå passende foranstaltninger vedrørende 1978-kontrakten uden at begrunde, hvorfor den havde ændret sin vurdering.
- 170 Herved skal det påpeges, at den midlertidige ordning alene dækker levering af ydelser vedrørende søforbindelser mellem øerne, mens 1978-kontrakten havde til formål at regulere ydelser vedrørende søforbindelser ikke alene mellem De Kanariske Øer, men også mellem dels diverse punkter på halvøen, dels Balearerne, Nord-Afrika, og De Kanariske Øer.
- 171 Det skal herefter udtales, at sagsøgeren ikke har påvist, at de vurderinger, der er indeholdt i forslaget til passende foranstaltninger med hensyn til 1978-kontrakten, vedrørte søforbindelserne mellem De Kanariske Øer.
- 172 For det første gør den omstændighed, at forslaget til passende foranstaltninger var en følge af klager over Trasmediterráneas konkurrencestridige adfærd ved driften af de kanariske ø-forbindelser, det ikke muligt at fastslå, at forslaget til passende foranstaltninger nødvendigvis omfattede den særlige situation for cabotagesejlads

mellem De Kanariske Øer. Eftersom forslaget til passende foranstaltninger vedrørte 1978-kontrakten i sin helhed, skal det fastslås, at også Kommissionens vurdering vedrørte 1978-kontrakten i sin helhed og ikke kun forholdene omkring de kanariske ruter.

- 173 For det andet tyder intet på, at Kommissionen havde de kanariske sø-ruter for øje, da den i forslaget til passende foranstaltninger udtrykte alvorlig tvivl med hensyn til nødvendigheden af at pålægge public service-forpligtelser på visse ruter, eftersom disse ruter er eller kan være tilstrækkeligt befaret af private virksomheder, som driver dem kommercielt. Sagsøgeren har i særdeleshed ikke fremført noget forhold, hvorefter det kan antages, at de ruter, hvorpå der ifølge forslaget til passende foranstaltninger forelå en tilstrækkelig konkurrence, nødvendigvis var de kanariske ruter.
- 174 For det tredje tyder Kommissionens vurdering, ifølge hvilken 1978-kontrakten gav Trasméditerranéa en kommerciel fleksibilitet, der nærmest intet havde at gøre med en public service-opgave, heller ikke på, at forslaget til passende foranstaltninger særligt vedrørte situationen for de Kanariske Øer.
- 175 Derimod tyder den omstændighed, at forslaget til passende foranstaltninger opfordrede de spanske myndigheder til at tilpasse 1978-kontrakten til fællesskabsretten, herunder reglerne om public service-kontrakter, på, at dette forslag til passende foranstaltninger ikke tog sigte på de kanariske ruter, som blev befaret af Trasméditerranéa i henhold til 1978-kontrakten. Ifølge artikel 6, stk. 2, i forordning nr. 3577/92 blev der nemlig ikke pålagt nogen liberalisering af cabotagesejls mellem De Kanariske Øer før den 1. januar 1999. Kommissionen kunne under disse betingelser fornuftigvis ikke foreslå de spanske myndigheder at ændre ordningen om levering af ydelser vedrørende sø-forbindelser mellem De Kanariske Øer.

- 176 Det er derfor ikke blevet påvist, at Kommissionens kritiske vurderinger i forslaget til passende foranstaltninger særligt tilsigtede de kanariske sø-forbindelser.
- 177 Eftersom sagsøgeren ikke har fremført seriøse argumenter til støtte for sin opfattelse, er det ufornuddigt at pålægge Kommissionen at fremlægge alle sagsakterne vedrørende forslaget til passende foranstaltninger for at fastslå, om Kommissionen var særligt opmærksom på situationen for det kanariske marked. Eftersom det resultat, som fremgår af den foregående præmis, slet ikke afhænger af spørgsmålet, om den midlertidige ordning, der blev indført ved afgørelse af 18. december 1997, er midlertidig, er det i øvrigt heller ikke nødvendigt at anordne bevisførelse, der angiveligt kan påvise, at den midlertidige ordning har karakter af en overgangsordning.
- 178 Henset til det ovenfor anførte kan Retten ikke lægge til grund, at artikel 88, stk. 1, EF skal være blevet tilsidesat, fordi Kommissionen misforstod betydningen af de passende foranstaltninger vedrørende 1978-kontrakten.

B — Anbringendet om tilsidesættelse af artikel 86, stk. 2, EF og af begrundelsespligten

- 179 Sagsøgeren har fremført fem led til støtte for dette anbringende. Første led drejer sig om fraværet af en retsakt udstedt af en offentlig myndighed, der overdrog Trasméditerránea udførelsen af en tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse. Andet led vedrører fraværet af et specifikt indhold af de forpligtelser til offentlig tjeneste, som Trasméditerránea angiveligt blev tildelt. Ved tredje led har sagsøgeren bestridt nødvendigheden af at opfatte den ydelse, som blev leveret af Trasméditerránea på De Kanariske Øer i 1998, som en tjenesteydelse af almindelig økonomisk

interesse. Sagsøgeren har med fjerde led protesteret mod det manglende offentlige udbud ved tildelingen til Trasmediterránea af den påståede public service-opgave samt mod en begrundelsesmangel vedrørende dette punkt. Femte led vedrører den utilstrækkelige natur af 1998-støtten og den utilstrækkelige begrundelse i den anfægtede beslutning vedrørende dette.

1. Første led om fraværet af en retsakt udstedt af en offentlig myndighed

a) Parternes argumenter

¹⁸⁰ Sagsøgeren har gjort gældende, at en virksomhed i henhold til retspraksis kan betragtes som havende fået overdraget udførelsen af en tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse i henhold til artikel 86, stk. 2, EF, hvis præstationen af denne ydelse er blevet betroet denne i medfør af en retsakt udstedt af en offentlig myndighed (Domstolens dom af 23.10.1997, sag C-159/94, Kommissionen mod Frankrig, Sml. I, s. 5815, præmis 65).

¹⁸¹ I denne sag foreligger der imidlertid ingen retsakt udstedt af en offentlig myndighed, der forpligter Trasmediterránea til at præstere de ydelser, for hvilke rederiet modtog 1998-støtten. Beslutningen af 18. december 1997, ved hvilken de kanariske myndigheder gav Trasmediterránea tilladelse til at præstere ydelser for søforbindelser mellem De Kanariske Øer, er således efter sagsøgerens opfattelse ikke bindende over for Trasmediterránea. Sagsøgeren har herom gjort gældende, dels at denne tilladelse var en følge af en ansøgning fra Trasmediterránea, dels, at Trasmediterránea ensidigt havde givet afkald på driften af ruterne omfattet af denne tilladelse, eller at rederiet havde ændret ruterne, når det fandt det belejligt for sine erhvervsmæssige interesser. Som følge heraf mangler en af betingelserne for at anvende artikel 86, stk. 2, EF, da der ikke foreligger en retsakt udstedt af en offentlig

myndighed, som pålægger Trasmediterránea forpligtelser, hvilket ifølge sagsøgeren burde have hindret Kommissionen i at slutte, at 1998-støtten var lovlig i henhold til denne bestemmelse.

- 182 Kommissionen har gjort gældende, at varetagelsen af en offentlig tjeneste med søforbindelser mellem De Kanariske Øer blev betroet Trasmediterránea af de kanariske myndigheder for en begrænset periode ved afgørelser af 18. december 1997, 30. marts 1998 og 11. juni 1998. Afgørelserne afgrænser ifølge Kommissionen omfanget af de nævnte ydelser og den ordning, som de er underlagt, selv om afgrænsningen er foretaget med henvisning til ordningen efter 1978-kontrakten. Disse forhold er tilstrækkelige til at antage, at en opgave som den, der omhandles i artikel 86, stk. 2, EF, blev betroet Trasmediterránea.
- 183 Kommissionen har hertil føjet, at artikel 86, stk. 2, EF, som fortolket i retspraksis, ikke pålægger noget formelt krav, men samler sig om de funktionelle sider. Bestemmelsen påbyder således ikke, at den retsakt, hvorved opgaven betros, er en lov eller en generel retsakt, eller at den nødvendigvis er bindende som præciseret i punkt 22 i meddelelsen fra Kommissionen om forsyningspligtgydelser i Europa. Eneafgørende ifølge Kommissionen er kun tilstedeværelsen af en vilje hos den offentlige myndighed til at betro en opgave til den berørte virksomhed, og denne vilje afskærer den pågældende virksomhed fra at handle ensidigt.
- 184 Konkret handlede Trasmediterránea ifølge Kommissionen ikke ensidigt i løbet af den midlertidige ordning, men i henhold til retsakter udstedt af den kanariske regering, der handlede under udøvelse af sine beføjelser til at regulere markedet.
- 185 Kongeriget Spanien har i det væsentlige gjort gældende, at tilladelsen, som blev givet af den kanariske regering med hjemmel i dennes beføjelser, overdrog Trasmediterránea en opgave i artikel 86, stk. 2, EF's forstand.

b) Rettens bemærkninger

- 186 Som sagsøgeren med rette har gjort gældende, skal virksomheder, der er blevet overdraget at udføre en tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse, være overdraget denne opgave ved en retsakt fra en offentlig myndighed (jf. Rettens dom af 13.6.2000, forenede sager T-204/97 og T-270/97, EPAC mod Kommissionen, Sml. II, s. 2267, præmis 126 og den deri nævnte retspraksis).
- 187 I den foreliggende sag ligger det fast, at Trasmediterránea præsterede ydelser vedrørende nationale søforbindelser mellem De Kanariske Øer fra den 1. januar 1998 i henhold til de kanariske myndigheders afgørelse af 18. december 1997, forlænget ved afgørelser af 30. marts, 11. juni og 9. oktober 1998. Det er således vitterligt ved en retsakt udstedt af en offentlig myndighed, at Trasmediterránea blev overdraget opgaven at præstere de omhandlede tjenesteydelser.
- 188 Den omstændighed, at opgaven blev betroet Trasmediterránea som følge af en anmodning fra denne erhvervsdrivende, giver ikke anledning til at drage resultatet ifølge ovennævnte præmis i tvivl. En public service-opgave kan nemlig betros en erhvervsdrivende ved meddelelsen af en offentligretlig koncession (jf. i denne retning Domstolens dom af 27.4.1994, sag C-393/92, Almelo m.fl., Sml. I, s. 1477, præmis 47). Koncession kan dog kun meddeles med en offentligretlig bevillingshavers samtykke. Følgelig fremgår det af denne retspraksis, at det forhold, at den erhvervsdrivende, der har fået betroet en public service-opgave, har medvirket i det forløb, ved hvilken opgaven blev tildelt den pågældende, ikke er til hinder for, at denne opgave følger af en retsakt udstedt af en offentlig myndighed.
- 189 I øvrigt kan den af Kommissionen ubestridte omstændighed, at Trasmediterránea havde opgivet driften af visse ruter dækket af den midlertidige ordning, heller ikke drage det i præmis 187 anførte resultat i tvivl. Herved udtales, at det ensidige afkald på at præstere en ydelse i princippet er foreneligt med pålæggelsen af public service-

forpligtelser (jf. i denne retning Domstolens dom af 20.2.2001, sag C-205/99, Analir m.fl., Sml. I, s. 1271, præmis 64). Dog er det teoretiske udgangspunkt, at public service-forpligtelser kun kan pålægges via en retsakt udstedt af en offentlig myndighed. Det følger derfor af denne retspraksis, overført til sagens omstændigheder, at Trasmediterráneas opgivelse af at drive visse ruter ikke kan tages som bevis på, at det ikke ved en retsakt udstedt af en offentlig myndighed er blevet overdraget Trasmediterránea at udføre en tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse.

- 190 Selv om det forhold måtte antages at være godtgjort, at Trasmediterránea ensidigt opgav eller ændrede betingelserne for driften af visse sø-forbindelser, viser dette under alle omstændigheder højest, at rederiet ikke overholdt visse af de forpligtelser, der var blevet pålagt det ved den midlertidige ordning.

- 191 Herefter vil første led af dette anbringende være at forkaste som ubegrundet.

2. Andet led om manglende præcis afgrænsning af public service-forpligtelser

a) Parternes argumenter

- 192 Sagsøgeren har gjort gældende, at det følger af artikel 4 i forordning nr. 3577/92, at public service-forpligtelserne bør have et specifikt indhold.

- 193 Denne pligt til præcist at definere public service-forpligtelserne fremgår ifølge sagsøgeren også af Fællesskabets retningslinjer for statsstøtte til cabotagesejlads. Fællesskabets retningslinjer for statsstøtte til cabotagesejlads ville vel ikke kunne kvalificeres som retsregler, som myndighederne under alle omstændigheder er forpligtet til at overholde. Ikke desto mindre er reglerne udtryk for vejledende adfærdsnormer, som vedkommende myndighed ikke vil kunne fravige uden at angive grundene hertil, idet grundsætningen om ligebehandling ellers ville blive krænket (jf. i denne retning Domstolens dom af 30.1.1974, sag 148/73, *Louwage mod Kommissionen*, Sml. s. 81, præmis 12, af 1.12.1983, sag 343/82, *Michael mod Kommissionen*, Sml. s. 4023, præmis 14, og af 9.10.1984, forenede sager 80/81-83/81 og 182/82-185/82, Sml. s. 3411, præmis 22).
- 194 I denne sag er der ikke nogen bestemmelse eller retsakt, ensidig eller kontrakt-mæssig, der på klar og præcis måde definerer de angivelige forsyningspligtydelser, som *Trasmediterránea* skal være blevet betroet.
- 195 Således henviser afgørelsen af 18. december 1997 om en midlertidig tilladelse alene til de tjenesteydelser, som *Trasmediterránea* allerede præsterede i forbindelse med 1978-kontrakten. Som Kommissionen dog allerede bemærkede i forslaget til passende foranstaltninger, opfyldte 1978-kontrakten ikke minimumskravene til afgrænsning og præcision. Hvad navnlig angår visse væsentlige aspekter, såsom fartplanen eller takstoversigten, anførte forslaget til passende foranstaltninger, at 1978-kontrakten gav *Trasmediterránea* en betydelig handlefrihed på markedet, som ikke var forenelig med rederiets rolle som yder af faste tjenester på sø-transportområdet finansieret ved offentlige midler.
- 196 Sagsøgeren har nærmere bestemt tilføjet, at afgrænsningen af de i dekret nr. 113/1998 fastsatte forpligtelser ikke kan påberåbes for at begrunde, at de i artikel 86, stk. 2, EF fastsatte betingelser blev overholdt. Dels er forbuddet mod tilbagevirkende kraft af retsforskrifter til hinder for, at dekretet finder anvendelse på

den midlertidige tilladelse, som blev tildelt ved en tidligere afgørelse. Dels har Trasmediterránea ifølge Kommissionen end ikke bestræbt sig på, at de midlertidige tilladelser benyttes i overensstemmelse med de i nævnte dekret udformede krav.

- 197 Da der ikke er nogen klar og præcis afgrænsning af den opgave, der blev betroet Trasmediterránea, kan 1998-støtten ifølge sagsøgeren ikke falde ind under anvendelsesområdet for artikel 86, stk. 2, EF.

- 198 Kommissionen har, støttet af Kongeriget Spanien, gjort gældende, at de midlertidige tilladelser indeholdt en definition af de tjenesteydelser, som midlertidigt blev betroet Trasmediterránea med henvisning til definitionen i 1978-kontrakten. Denne definition er ikke formuleret i generelle vendinger, men er overordentlig detaljeret og præcis. Det følger heraf, at public service-forpligtelserne, som midlertidigt blev betroet Trasmediterránea af de kanariske myndigheder, var tilstrækkeligt afgrænsede henset til bestemmelserne i artikel 86, stk. 2, EF.

b) Rettens bemærkninger

- 199 Først og fremmest bemærkes, at artikel 4 i forordning nr. 3577/92, som ifølge sagsøgeren kræver en præcis definition af indholdet af public service-forpligtelserne, ikke er relevant ved vurderingen af, om 1998-støtten er omfattet af artikel 86, stk. 2, EF. Det følger nemlig af artikel 6 i forordning nr. 3577/92, at cabotage for De Kanariske Øer midlertidigt blev undtaget fra anvendelsesområdet af førnævnte forordning indtil den 1. januar 1999. Det ligger fast, at 1998-støtten kun vedrører cabotageydelser på De Kanariske Øer i 1998. Det følger heraf, at forordning nr. 3577/92 ikke finder anvendelse på sagens omstændigheder.

- 200 Tilsvarende kan der ikke lægges vægt på det af sagsøgeren anførte vedrørende Fællesskabets retningslinjer for søtransport i forbindelse med dette led. Det er ganske vist i punkt 9 i disse retningslinjer anført, at public service-forpligtelserne bør afgrænses præcist. Denne betingelse finder dog kun anvendelse, når det drejer sig om at fastslå, om tilbagebetalingen af driftstab, der direkte følger af opfyldelsen af visse public service-forpligtelser, kan undgå at blive kvalificeret som statsstøtte efter artikel 87, stk. 1, EF. Det ligger dog i denne sag fast, at 1998-støtten udgør en sådan statsstøtte. Derfor finder kravet om en afgrænsning af indholdet af public service-forpligtelserne, således som disse fremlægges i Fællesskabets retningslinjer, ikke anvendelse under sagens omstændigheder.
- 201 Selv om det antages, at artikel 86, stk. 2, EF kun kan undtage 1998-støtten fra anvendelsen af statsstøttereglerne, såfremt de public service-forpligtelser, der medfører denne støtte, er klart afgrænset, må det tillige fastslås, at det er tilfældet i denne sag. Afgørelsen af 18. december 1997, som efterfølgende blev forlænget, betror nemlig Trasmediterránea den opgave at varetage forbindelsessøfarten mellem De Kanariske Øer, hvilket rederiet skulle præstere til opfyldelse af 1978-kontrakten. Kontrakten definerer de forbindelser, der skal varetages, forbindelsernes regelmæssighed og de tekniske egenskaber ved de fartøjer, der skal befare ruterne. Det må derfor antages, at de pågældende forpligtelser er klart afgrænset.
- 202 I sidstnævnte henseende og i modsætning til det af sagsøgeren hævdede, fremgår det ingenlunde af forslaget til passende foranstaltninger med hensyn til 1978-kontrakten, at Kommissionen vurderede, at denne kontrakt ikke opfyldte minimumskravene til afgrænsning af de public service-forpligtelser, der blev betroet Trasmediterránea. Kommissionen begrænsede sig nemlig i forslaget til passende foranstaltninger til at udtale, at Trasmediterránea »kunne ændre eller modificere fartplanen og takst[oversigten], under forudsætning af forudgående tilladelse fra de kompetente myndigheder, [hvilket gav rederiet] en handlefrihed på markedet, som ikke var forenelig med rederiets rolle som fast yder af tjenester på søtransportområdet finansieret ved offentlige midler«. Denne handlefrihed udelukker ikke tilstedeværelsen af en klar afgrænsning af de public service-forpligtelser, der blev

betroet Trasmediterránea. Eftersom enhver ændring i overensstemmelse med grundprincip nr. 5 i udbudsbetingelserne således skal godkendes af den medkontraherende myndighed, følger afgrænsningen af public service-forpligtelserne af den samlede læsning af 1978-kontrakten og af afgørelserne om godkendelse af eventuelle ændringer til disse forpligtelser. I øvrigt har sagsøgeren ikke fremført noget forhold, der gør det muligt at hævde, at Trasmediterránea ændrede fartplanen uden den medkontraherende myndigheds godkendelse, eller at denne myndigheds godkendelsesafgørelser var ulovlige.

- 203 Det må derfor antages, at de public service-forpligtelser, der blev betroet Trasmediterránea i forbindelse med den midlertidige ordning, er klart afgrænset, hvorfor det andet led af dette anbringende ikke kan lægges til grund.

3. Tredje led om fraværet af et reelt behov for public service

a) Parternes argumenter

- 204 Sagsøgeren har gjort gældende, at det ikke var nødvendigt at kvalificere Trasmediterréneas ydelser på De Kanariske Øer som en tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse. Sagsøgeren har herom for det første gjort gældende, at selv om medlemsstaten har en vis frihed ved planlægningen og udformningen af en tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse, tilfalder det ikke desto mindre fællesskabsmyndighederne at vurdere, om nævnte ydelse er udformet på en sådan måde, at den opfylder de fastsatte materielle krav.

- 205 Ifølge sagsøgeren følger disse krav for det første af meddelelse fra Kommissionen om forsyningspligtydelser i Europa, hvori det i punkt 14 er præciseret, at disse ydelser adskiller sig fra almindelige ydelser i det omfang, hvor de offentlige myndigheder finder, at præstationen heraf er en nødvendighed, selv når markedet ikke er

tilstrækkelig gunstigt med henblik på præstation heraf. I særlig forbindelse med søtransport definerer artikel 2 i forordning nr. 3577/92 tillige public service-forpligtelserne som forpligtelser, som den pågældende EF-reder ikke ville påtage sig eller ikke ville påtage sig i samme omfang eller på samme betingelser, hvis han tog hensyn til sin egen økonomiske interesse.

- 206 Sagsøgeren har herefter gjort gældende, at forslaget til passende foranstaltninger allerede nævnte, at der var alvorlig tvivl med hensyn til nødvendigheden af at pålægge public service-forpligtelser for visse af de pågældende ruter, da disse ruter kunne blive eller blev betjent på tilstrækkelig vis af private virksomheder, der drev dem kommercielt, og som tilbød tilsvarende kvalitet for så vidt angår hyppighed, kontinuitet, regelmæssighed og tariffer. Denne vurdering, som blev udformet i 1997, gælder så meget desto mere for 1998, i løbet af hvilket år der ikke alene var en intensiv konkurrence på næsten alle de ruter, som modtog støtte, men også tilstrækkelige forbindelser mellem øerne ad sø- og luftvejen.

- 207 Til støtte for opfattelsen om, at sø-forbindelserne mellem øerne ikke var en public service-opgave, har sagsøgeren endvidere i retsmødet gjort gældende, at De Kanariske Øers Landsret ved dom af 24. oktober 2003 ophævede dekret nr. 113/1998. Sagsøgeren har henvist til, at dekret nr. 113/1998 navnlig blev ophævet, fordi det ikke havde været nødvendigt at fastsætte public service-forpligtelser på grund af den grad af konkurrence, der var på markedet for ruterne mellem De Kanariske Øer, ligesom der var andre rederier, som præsterede disse ydelser med mere kapacitet, flere fartøjer og uden støtte. Ophævelsen af dekret nr. 113/1998 skyldes ifølge sagsøgeren også, at dekretet og alle dets bilag var »skræddersyet« til Trasméditerranéa, og at dekretet var helt i modstrid med fællesskabsretten og med spansk ret.

- 208 I retsmødet henviste sagsøgeren også til en erklæring fra De Kanariske Øers Generaldirektoratet for Transport, som fremgår af bilag 28 i stævningen, og som for 1998 og 1999 navngiver alle de rederier, der varetager trafikken mellem De Kanariske Øer, idet man for denne trafik præciserer fartøjer, ruter, kapacitet og regelmæssighed. Denne trafik kan ifølge sagsøgeren varetages, selv når der ikke foreligger nogen public service-forpligtelse.
- 209 Kommissionen har, støttet af Kongeriget Spanien, for det første gjort opmærksom på, at medlemsstaterne i overensstemmelse med retspraksis om artikel 86, stk. 2, EF og punkt 22 i dens meddelelse om tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse har en stor skønsbeføjelse ved fastlæggelsen af public service-forpligtelser, og at Kommissionens kontrol i princippet er begrænset til reagere over for fejl eller åbenbart misbrug.
- 210 Kommissionen har hertil navnlig tilføjet, at dens undersøgelse kun kunne vedrøre nødvendigheden af at oprette public service-forpligtelser på det tidspunkt, hvor den midlertidige ordning af 1998 blev indført, dvs. slutningen af 1997. Som følge heraf er hverken udtalelserne i forslaget til passende foranstaltninger eller den omstændighed, at situationens senere udvikling måtte have gjort det muligt at opretholde en vis trafik mellem De Kanariske Øer uden public service-forpligtelser, relevante i dette tilfælde.
- 211 Eftersom de berørte ruter indtil december 1997 ifølge Kommissionen altid havde været genstand for public service-forpligtelser, var det ikke urimeligt, at de kompetente myndigheder ønskede at træffe foranstaltninger med henblik på at sikre kontinuitet indtil ikrafttræden af den endelige ordning.
- 212 Med hensyn til De Kanariske Øers Landsrets ophævelse af dekret nr. 113/1998 har Kommissionen og Kongeriget Spanien for det første gjort gældende, at ophævelsen

af nævnte dekret ikke er relevant ved vurderingen af, om det er nødvendigt at kvalificere de tjenesteydelser, som blev betroet Trasmediterránea under den midlertidige ordning, som tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse.

- 213 Kommissionen og Kongeriget Spanien har herom fastholdt, at artikel 2 i dekret nr. 113/1998, som blev ophævet af De Kanariske Øers Landsret, fastsatte public service-forpligtelser for alle erhvervsdrivende, hvorimod den midlertidige ordning bestod af en kontrakt om offentlig tjeneste indgået med Trasmediterránea, hvori blev fastsat en godtgørelse. Dommen om ophævelse af dekret nr. 113/1998 omfatter derfor en anden situation end den, som er genstand for denne retssag.
- 214 I øvrigt har Kongeriget Spanien gjort gældende, at dommen afsagt af De Kanariske Øers Landsret er blevet anket til Tribunal supremo (Spaniens Højesteret).

b) Rettens bemærkninger

- 215 Det skal for det første påpeges, at forordning nr. 3577/92 af de grunde, som allerede er anført i præmis 199 ovenfor, ikke finder anvendelse på sagens omstændigheder. Dermed kan sagsøgeren ikke med retsvirkning påberåbe sig artikel 2 i denne forordning for at definere de materielle betingelser for, hvornår en tjenesteydelse kan betragtes som en tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse efter artikel 86, stk. 2, EF.
- 216 Det skal herefter bemærkes, at medlemsstaterne, som Kommissionen har fremført i punkt 22 i meddelelsen om forsyningspligtydelser i Europa, har en stor skønsbeføjelse med hensyn til definitionen af det, de anser for at være tjeneste-

ydelser af almindelig økonomisk interesse (jf. i denne retning Rettens dom af 27.2.1997, sag T-106/95, FFSA m.fl. mod Kommissionen, Sml. II, s. 229, præmis 99). Kommissionen kan således kun stille spørgsmålstegn ved en medlemsstats definition af disse tjenesteydelser i tilfælde af en åbenbar fejl.

- 217 Det skal derfor undersøges, om Kommissionen i den anfægtede beslutning med rette nåede frem til, at de kanariske myndigheder ikke begik en åbenbar skønsfejl ved at finde, at der fra den 1. januar 1998 til den 31. december samme år var behov for en offentlig tjeneste på de kanariske ruter, der indtil nu var betjent af Trasmediterránea.
- 218 I denne henseende skal det i tråd med Kommissionen udtales, at det ved udløbet af 1978-kontrakten ikke var urimeligt af de kanariske myndigheder at vurdere, at markedssituationen ikke gjorde det muligt at sikre kontinuerlige skibsforbindelser mellem De Kanariske Øer, som indtil den 31. december 1997 blev varetaget af Trasmediterránea.
- 219 Det ligger givetvis fast, at Trasmediterránea tilbød disse tjenesteydelser i konkurrence med andre erhvervsdrivende, herunder sagsøgeren. Sagsøgeren har dog ikke påvist, at denne konkurrence gjorde det muligt at sikre tjenesteydelser svarende til dem, som blev ydet af Trasmediterránea i form af kontinuitet, regelmæssighed og hyppighed på alle de ruter, som blev varetaget af Trasmediterránea under den midlertidige ordning.
- 220 I modsætning til det af sagsøgeren hævdede, fremgår det herved ikke af Kommissionens konstatering i forslaget til passende foranstaltninger med hensyn til 1978-kontrakten, at der bestod en konkurrence, som var egnet til at frembringe tjenesteydelser på samme niveau som Trasmediterráneas på de kanariske ruter; Kommissionen konstaterede, at »visse ruter vil kunne betjenes (eller er allerede betjent) af private virksomheder, som [...] tilbyder lignende kvalitet med hensyn til hyppighed, kontinuitet, regelmæssighed og takster«. Af de grunde, der er anført i præmis 173 ovenfor, er det nemlig ikke blevet påvist, at denne konstatering omfattede de kanariske ruter.

- 221 De eksisterende flyforbindelser mellem visse af De Kanariske Øer i 1998 gør det heller ikke muligt at påvise, at konkurrencen medførte forbindelser mellem øerne med hensyn til hyppighed, kontinuitet og regelmæssighed svarende til dem, som blev betroet Trasmediterránea under den midlertidige ordning.
- 222 For så vidt angår dommen afsagt af De Kanariske Øers Landsret, som sagsøgeren har påberåbt sig i retsmødet, skal det straks bemærkes, at da den forelå efter den anfægtede beslutning, kunne den ikke tages i betragtning af Kommissionen, da den vedtog beslutningen. Derfor kan Retten nu heller ikke lægge den til grund ved sin bedømmelse af, om den anfægtede beslutning er lovlig.
- 223 Selv om sagsøgeren har hævdet, at den nationale ret i dommen udtalte, at andre rederier med mere kapacitet og flere fartøjer varetog skibsforbindelser mellem øerne, der svarede til dem, som Trasmediterránea varetog, må det i øvrigt konstateres, at dommen ikke indeholder en sådan udtalelse.
- 224 Der skal også henvises til, at sagsøgeren ikke har fremlagt de punkter i analysen af markedet, der findes i den pågældende nationale rets dom, og hvorefter man kunne påvise at de kanariske myndigheder begik en åbenbar skønsfejl med hensyn til spørgsmålet, om der var et reelt behov for en public service.
- 225 Hvad mere er, findes de øvrige konstateringer i denne dom, som sagsøgeren anser for givne og nu påberåbes af denne, ikke at vise en åbenbar skønsfejl begået af de kanariske myndigheder, som Kommissionen burde have konstateret i den anfægtede beslutning. Den påståede konstatering, hvorefter dekret nr. 113/1998 og alle dets bilag var »skræddersyede« til Trasmediterránea — hvilket ville bevirke, at dekretet var i modstrid med fællesskabsretten og spansk ret — er uden relevans for vurderingen af, om markedskræfterne kunne sikre de af Trasmediterráneas tjenesteydelser på øerne i 1998.

- 226 Endelig fremgår der, i modsætning til det af sagsøgeren påståede, af bilag 28 i stævningen eller noget andet sted i sagsakterne, ingen erklæring fra De Kanariske Øers Generaldirektorat for Transport, som for 1998 navngiver alle rederier i trafikken mellem De Kanariske Øer og som for denne trafik præciserer fartøjer, ruter, kapacitet og hyppighed.
- 227 Eftersom ingen af de af sagsøgeren fremførte forhold gør det muligt at underkende troværdigheden af de kanariske myndigheders vurdering, hvorefter markedet ikke var tilstrækkeligt til gunstigt at varetage skibsforbindelser svarende til dem, som Trasmediterránea varetog under den midlertidige ordning, er det ikke godtgjort, at disse myndigheder overskred grænserne for deres skønsbeføjelse, da de vedtog beslutningen af 18. december 1997, som efterfølgende blev forlænget. Herefter må det antages, at den anfægtede beslutning, hvori Kommissionen anerkender, at de kanariske myndigheder med rimelighed kunne betro Trasmediterránea en tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse, ikke er behæftet med en skønsfejl.
- 228 Henset til ovenstående skal tredje led af dette anbringende forkastes som ubegrundet.

4. Fjerde led om manglende offentligt udbud og manglende begrundelse

a) Parternes argumenter

- 229 Sagsøgeren har i det væsentlige gjort gældende, at tildelingen af den støtte, som er fastsat til finansieringen af public service-forpligtelser, bør overholde princippet om

forbud mod forskelsbehandling mellem erhvervsdrivende, som bør have de samme muligheder for at få fordel af den pågældende støtte. Princippet er ifølge sagsøgeren knæsat i artikel 4 i forordning nr. 3577/92. Det er i øvrigt ved anvendelse af dette princip, at Fællesskabets retningslinjer for statsstøtte til cabotagesejlads stærkt anbefaler adgang til offentlige udbudsprocedurer.

- 230 I denne sag blev kravene ifølge sagsøgeren ikke opfyldt, da den støtte, som blev bevilget Trasmediterránea, direkte blev tildelt rederiet uden udbudsprocedure. Efter denne tildeling blev der ganske vist indhentet tilbud i henhold til dekret nr. 113/1998. Dog var betingelserne i dette udbud åbenbart uacceptable, for dekretet fastsatte ikke nogen støtte for driften af ruterne med public service-forpligtelser, men alene maksimumstariffer, som ifølge sagsøgeren var utilstrækkelige.
- 231 Sagsøgeren har endelig gjort gældende, at den anfægtede beslutning ikke indeholder nogen præcisering vedrørende det afgørende punkt om, hvorvidt gennemførelsen af den opgave, som blev tildelt Trasmediterránea, forpurres ved at anvende princippet om forbud mod forskelsbehandling, hvorefter der skal gives tilslag på støtten ved udbud. Ifølge sagsøgeren burde disse præciseringer være fremgået af den anfægtede beslutning, eftersom Kommissionen i forslaget til passende foranstaltninger kom frem til, at anvendelsen af statsstøttereglerne ikke hverken retligt eller faktisk underminerer varetagelsen af de pågældende tjenester, eftersom reglerne kræver en offentlig udbudsprocedure. Sagsøgeren slutter heraf, at den anfægtede beslutning i mangel af præciseringer ikke alene er i strid med artikel 86, stk. 2, EF, men også vilkårlig og utilstrækkeligt begrundet.
- 232 Kommissionen har, støttet af Kongeriget Spanien, navnlig gjort gældende, at de spanske myndigheder ikke var forpligtet til at tildele public service-kontrakterne ved offentligt udbud. Det følger således af punkt 9 i Fællesskabets retningslinjer for statsstøtte til søtransportsektoren, at selv om Kommissionen opfordrer til at tildele offentlige tjenesteydelseskontrakter via udbud, vil anvendelsen af andre udbudsformer være acceptabelt, navnlig når det drejer sig om cabotage mellem øer ved fast færgetransport.

- 233 Eftersom omstændighederne i denne sag vedrører 1998, er påberåbelsen af artikel 4 i forordning nr. 3577/92 i øvrigt helt uden relevans i henhold til artikel 6, stk. 2, i forordning nr. 3577/92, hvori er fastsat, at forordningens bestemmelser ikke finder anvendelse på De Kanariske Øer før den 1. januar 1999.
- 234 Kommissionen har tilføjet, at på fællesskabsrettens nuværende udviklingstrin kan der ikke af artikel 86 EF udledes en almindelig forpligtelse til at tildele public service-kontrakter ved offentligt udbud. Under disse betingelser vil det ikke være nødvendigt at undersøge, om denne tildeling uden udbud er i overensstemmelse med artikel 86, stk. 2, EF.
- 235 Kommissionen har endvidere gjort gældende, at selv om forpligtelsen til at foretage udbud i princippet havde skullet finde anvendelse i nærværende sag, hvilket ikke er tilfældet, havde den midlertidige og foreløbige karakter af den pågældende ordning og kontinuitetsprincippet for public service, som er anerkendt i den til Amsterdam-traktaten bilagte erklæring, kunnet berettige en ad hoc-behandling, da det er rimeligt at forestille sig, at kun den erhvervsdrivende, som før havde præsteret disse ydelser, var i stand til at sikre opretholdelsen heraf med det samme og for en lige så kort periode som den, der er omfattet af den midlertidige ordning.
- 236 Kommissionen har slutteligt gjort gældende, at den endelige ordning, der følger af dekret nr. 133/1998, kun tillader indgåelse af public service-kontrakter, der kan indebære godtgørelse, i forbindelse med offentligt udbud.
- 237 I lyset af disse betragtninger er det ifølge Kommissionen indlysende, at en manglende udbudsprocedure ikke kunne udelukke anvendelsen af artikel 86, stk. 2, i nærværende sag.

b) Rettens bemærkninger

- 238 Retten finder ikke at kunne tiltræde det af sagsøgeren anførte vedrørende forordning nr. 3577/92 og Fællesskabets retningslinjer for statsstøtte til søtransportsektoren for at fastslå, at tjenesteydelserne af almindelig økonomisk interesse skal tildeles efter en udbudsprocedure. Dels finder forordning nr. 3577/92 ikke anvendelse på sagens omstændigheder (jf. præmis 199 ovenfor). Dels er de ovennævnte retningslinjer, som under alle omstændigheder ikke kræver, at der foretages offentligt udbud ved valget af rederier, der bliver betroet at udføre cabotagesejlads mellem øerne, ikke relevante ved bedømmelsen af, om betingelserne for at anvende artikel 86, stk. 2, EF (jf. præmis 200 ovenfor) er opfyldt.
- 239 I øvrigt følger det hverken af ordlyden af artikel 86, stk. 2, EF eller af retspraksis om denne bestemmelse, at en opgave af almindelig interesse kun kan betros en erhvervsdrivende efter en udbudsprocedure. Under disse betingelser kan det i modsætning til det af sagsøgeren påberåbte ikke kræves, at den anfægtede beslutning indeholder en særlig begrundelse for, hvorfor der ikke foreligger en sådan procedure med henblik på at betro Trasmediterránea sejlads mellem De Kanariske Øer.
- 240 Fjerde led af dette anbringende skal herefter forkastes.

5. Femte led om den utilstrækkelige godtgørelse for 1998 og manglende begrundelse

a) Parternes argumenter

- 241 Sagsøgeren har navnlig gjort gældende, at 1998-støtten er utilstrækkelig, og at den anfægtede beslutning mangler en tilstrækkelig begrundelse vedrørende dette punkt.

- 242 Hvad først angår den påståede manglende begrundelse har sagsøgeren indledningsvis gjort gældende, at man ikke fik kendskab til de konkrete forhold omkring de pågældende ruters omkostninger, der blev taget hensyn til for at vurdere størrelsen af 1998-støtten. Den omstændighed, at Kommissionen ikke anførte de præcise beløb, den lagde til grund for at tiltræde, at dette støttebeløb var passende, udgør ifølge sagsøgeren en manglende begrundelse i den anfægtede beslutning, som bør bevirke beslutningens nullitet. Sagsøgeren har begæret, at Retten pålægger Kommissionen at fremlægge hele den anfægtede beslutning med henblik på, at sagsøgeren kan varetage sine interesser.
- 243 Hvad for det andet angår den utilstrækkelige natur af godtgørelsen har sagsøgeren først og fremmest gjort gældende, at det følger af praksis ved Fællesskabets retsinstanser, at for at være omfattet af den i artikel 86, stk. 2, EF fastsatte undtagelse, kan en godtgørelse kun omfatte de meromkostninger, der er affødt af opfyldelsen af den særlige opgave, som påhviler den virksomhed, der er betroet udførslen af en tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse. I øvrigt skal tildelingen af denne godtgørelse være nødvendig for, at den nævnte virksomhed kan opfylde sine public service-forpligtelser under afbalancerede økonomiske vilkår (dommen i sagen FFSA m.fl. mod Kommissionen, præmis 11). Sagsøgeren har endvidere fastholdt, at det i retningslinjerne for statsstøtte til søtransportsektoren er præciseret, at meromkostningerne skal være direkte forbundet med det underskud, som er registreret hos den erhvervsdrivende, og at der skal føres regnskab særskilt for hver tjenesteydelse med henblik på at undgå overkompensation, og krydssubsidiering, samt for at undgå at såvel forvaltning som driftsmetoder bliver utilstrækkelige.
- 244 I den foreliggende sag er den anfægtede beslutning ifølge sagsøgeren ikke i overensstemmelse med disse krav. Sagsøgeren har herom fremført fire klagepunkter.
- 245 For det første foretog Kommissionen ikke en efterprøvelse af de fakta, der fremgår af rapporten fra den uafhængige sagkyndige, der blev udpeget af de kanariske myndigheder med henblik på at undersøge det tilladte beløb af 1998-støtten, skønt man måtte være varsom med at anse dens forfatter for upartisk, i det omfang rapporten blev bestilt af de kanariske myndigheder. Med henblik på at underbygge påstandene med hensyn til rapporten fra den af de kanariske myndigheder udpegede sagkyndige har sagsøgeren for Retten fremsat begæring om, at nævnte rapport fremlægges.

- 246 For det andet er den metodik, som nævnte rapport bygger på, ifølge sagsøgeren utilstrækkelig, eftersom den er baseret på en analyse af omkostninger fremført af en given erhvervsdrivende og ikke på de reelle omkostninger afholdt af Trasméditerranéa.
- 247 For det tredje blev denne metodik skræddersyet til Trasméditerranéa, for selv de kanariske myndigheder vurderede ved vedtagelsen af dekret nr. 113/1998, at leveringen af de deri nævnte tjenesteydelser ikke nødvendiggjorde støtte, og at finansieringen af disse tjenesteydelser var tilstrækkeligt sikret ved de indtægter, som indgik ved anvendelsen af maksimumstaksterne fastsat i dekretet. Hvis de nævnte takster var tilstrækkelige ved bekendtgørelsen af udbuddene, burde Trasméditerranéas anvendelse heraf imidlertid ikke have medført tilstedeværelsen af et underskud, som skulle kompenseres med en støtte.
- 248 I øvrigt foreligger der en forskelsbehandling mellem dels Trasméditerranéa, som havde fordel af en støtteordning, og dels de øvrige erhvervsdrivende, som kun kunne få fordel af den i dekret nr. 113/1998 fastsatte ordning, der ikke fastsatte nogen støtte.
- 249 Med henblik på at fastslå de tekniske og økonomiske vilkår, som blev taget i betragtning af de kanariske myndigheder for at afgrænse de public service-forpligtelser og tariffer, der finder anvendelse i dekret nr. 113/1998, har sagsøgeren for Retten begæret, at der pålægges de spanske myndigheder at fremlægge den af Turist- og Transportrådet for De Kanariske Øers Autonome Fællesskab behandlede sag i forbindelse med den af Trasméditerranéa indgivne klage om betaling af de beløb, der angiveligt skyldtes rederiet for dækning af driftsunderskuddet for public service cabotageruterne mellem øerne i regnskabsårene 1998, 1999 og 2000. Sagsøgeren har også fremsat begæring om, at rapporten fra den uafhængige sagkyndige fremlægges. Derudover har sagsøgeren krævet fremlæggelse af alle sagsakterne vedrørende udbuddene for public service-ruterne på De Kanariske Øer efter ikrafttræden af dekret nr. 133/1998. Endelig ønsker sagsøgeren alle sagsakterne til forberedelse af dekret nr. 133/1998 fremlagt, navnlig de undersøgelser, rapporter og økonomiske oplysninger, på baggrund af hvilke det bilag, der fastlægger public service-forpligtelserne, blev udarbejdet.

- 250 For det fjerde analyserer rapporten fra den uafhængige sagkyndige hverken årsagerne til driftsunderskuddet af ruterne eller den af Trasmediterránea fulgte tarifpolitik, skønt det ifølge sagsøgeren var væsentligt at undersøge disse forhold for at fastslå, om underskuddet reelt skyldtes nødvendigheden af at varetage public service-forpligtelserne eller andre årsager af erhvervsmæssig karakter.
- 251 Sagsøgeren har herom fastholdt, at støtten skulle udligne et underskud, som bl.a. blev skabt af en selektiv rabatpolitik på højhastighedsruten Santa Cruz de Tenerife — Las Palmas. Sagsøgeren har særligt gjort gældende, at Trasmediterránea på denne rute anvender en rabatprocent på mere end 50% i forhold til de godkendte maksimumstariffer for tre af de fem forbindelser, som Trasmediterránea dagligt sejler, og som rederiet konkurrerer med sagsøgeren om. For de to øvrige ruter anvender Trasmediterránea en tarif, som praktisk taget er lig med maksimumstariffen. Med henblik på at fastslå troværdigheden af denne sidste påstand har sagsøgeren anmodet Retten om at pålægge Kommissionen at fremlægge de oplysninger, som den besidder vedrørende den af Trasmediterránea anvendte tarifpolitik i løbet af regnskabsåret 1998 på ruterne Los Cristianos — La Gomera og Santa Cruz de Tenerife — Las Palmas. Sagsøgeren ønsker også pålagt Trasmediterránea at fremlægge en kopi af de gældende officielle tariffer i 1998 for højhastighedsruten Las Palmas — Santa Cruz de Tenerife, fordelt pr. time.
- 252 Sagsøgeren har navnlig fastholdt, at det er ulovligt at støtte ruter, som teoretisk kvalificeres som værende af almindelig økonomisk interesse, skønt den, som driver disse ruter, registrerer betydelige driftsunderskud på grund af en rabatpolitik set i forhold til de fastsatte tariffer, hvilket finder sted i strid med væsentlige fællesskabsbestemmelser i EF-traktaten. Under disse betingelser kan Kommissionen ifølge sagsøgeren ikke erklære 1998-støtten for forenelig med fællesmarkedet.
- 253 Kommissionen har, støttet af Kongeriget Spanien, gjort gældende, at den støtte, som Trasmediterránea blev tildelt, og som blev udregnet ifølge en rimelig metode, er passende og forholdsmeæssig.

- 254 For så vidt angår metodikken har Kommissionen hævdet, at denne dels hviler på en simulering af faste og variable omkostninger, som skulle være båret af en given erhvervsdrivende for at drive hver af de pågældende ruter, henset til de betingelser, som blev pålagt af de offentlige myndigheder, og strømmene af registeret trafik i de tidligere regnskabsår, og dels på en simulering af de forudsigelige indtægter for hver rute startende med udgangspunkt i anvendelsen af tarifferne på volumen af den ovennævnte trafik. Det underskud, som objektivt kan begrundes i hvert tilfælde, følger af forskellen mellem disse omkostninger og disse indtægter. Ifølge de anførte kriterier konkluderer undersøgelsen, at alle ruterne er underskudsgivende i større eller mindre omfang. Det samlede underskud beløber sig til 1,652 mia. ESP, mens Trasmediterránea havde anmodet om en støtte på 2,5 mia. ESP. Forskellen mellem det af Trasmediterránea ansøgte beløb og det, som faktisk blev ydet af de kanariske myndigheder, vidner om, at Trasmediterréneas og de kanariske myndigheders interesser var i klar modstrid med hinanden, da kompensationen skulle beregnes. Derfor er der ifølge sagsøgte ingen grund til mistanke om, at rapporten fra den uafhængige sagkyndige var blevet udarbejdet med det mål at favorisere Trasmediterránea.
- 255 Den omstændighed, at der ikke alene lægges vægt på de af Trasmediterránea givne oplysninger, men på skøn baseret på de omkostninger, som en given erhvervsdrivende skulle være, viser ifølge Kommissionen stringensen af den foretagne analyse, således at der herved slet ikke opstår noget problem. Anvendelsen af denne metode gjorde det nemlig muligt at undlade at søge støtte i omkostninger, som kunstigt kunne være blevet anslået for højt af Trasmediterránea.
- 256 I øvrigt accepterede Kommissionen ikke blindt den uafhængige sagkyndiges rapport, men undersøgte detaljeret dens grundlag, den fulgte metodik såvel som de foretagne beregninger og kom frem til den konklusion, at der herved forelå et troværdigt grundlag.
- 257 Med hensyn til argumentet om, at de til Trasmediterránea udbetalte godtgørelser er uforholdsmæssige af den grund, at indtægterne fra de tidligere godkendte tariffer måtte være tilstrækkelige, har Kommissionen repliceret, at den offentlige myndighed i forbindelse med en sektorregulering lovligt kan bestemme, at den erhvervsdrivende dels vil blive finansieret via direkte brugerbetaling, dels via offentlig støtte, da den

offentlige myndigheds største interesse herved er brugerne af public-service og deres interesser, og ikke så meget de erhvervsdrivendes interesser.

- 258 Hvad angår klagepunktet om, at støtten er uforholdsmæssig og dermed i strid med artikel 86, stk. 2, EF, med den begrundelse, at denne godtgørelse skal finansiere Trasmediterráneas tariffpolitik på de ruter, hvor rederiet er udsat for konkurrence, har Kommissionen i det væsentlige gjort gældende, at klagepunktet er ganske og aldeles uholdbart. For det første vil en offentlig myndighed ved en sektorregulering lovligt kunne bestemme, at den erhvervsdrivende, der er betroet opfyldelsen af en public service-opgave, dels finansieres via direkte brugerbetalinger, dels via offentlig støtte. Artikel 86, stk. 2, EF tager netop højde for disse tilfælde. Bestemmelsen kræver ifølge Kommissionen, at de underskud, der skal finansieres via offentlig støtte, faktisk følger af den public service-opgave, som er betroet virksomheden, hvilket er tilfældet i denne sag.
- 259 Kommissionen har hertil føjet, at sagsøgeren ved at hævde, at 1998-støtten er uforholdsmæssig alene af den grund, at Trasmediterránea konkurrerer mod sagsøgeren på priserne, blander to adskilte analyse-niveauer sammen, som udgør dels spørgsmålet om lovligheden af 1998-støtten, dels spørgsmålet om den af Trasmediterránea eventuelle udviste erhvervsmæssige adfærd.
- 260 Spørgsmålet om, hvorvidt Trasmediterránea har udvist en adfærd i strid med konkurrencebestemmelserne, navnlig ved at tilbyde tjenesteydelser til priser under omkostningerne hertil på det marked, hvor rederiet måtte indtage en dominerende stilling, er et selvstændigt spørgsmål, der skal afgøres i henhold til relevante regler. Selv om det blev fastslået, at Trasmediterránea udviste en adfærd i strid med konkurrencebestemmelserne, følger det ifølge Kommissionen for så vidt ikke heraf, at denne adfærd blev finansieret af 1998-støtten, som kun beløber sig til 1,65 mia. ESP, hvorimod Trasmediterránea for 1998 registrerede et underskud på 2,5 mia. ESP for samtlige de i 1998 betjente ruter efter den midlertidige ordning.

a) Rettens bemærkninger

- 261 Det skal for det første undersøges, om de af sagsøgeren fremsatte fire klagepunkter om, hvorvidt 1998-støtten var utilstrækkelig, kan tages til følge.
- 262 Sagsøgeren har med det første klagepunkt nærmere bestemt foreholdt Kommissionen, at den ikke kontrollerede oplysningerne i den uafhængige sagkyndiges rapport, på baggrund af hvilken 1998-støtten blev beregnet, skønt man måtte se på den sagkyndiges upartiskhed med varsomhed, da den pågældende jo var blevet udpeget af de kanariske myndigheder.
- 263 Det skal straks bemærkes, at sagsøgeren ikke har fremført noget forhold, der alvorligt kan rejse tvivl om upartiskheden af den berørte rapport's ophavsmand. Det skal derimod fremhæves, at den pågældende rapport fastsætter beløbet på de omkostninger, som kan tilbagebetales til Trasmediterránea, til 1,652 mia. ESP, hvorimod rederiet anmodede om en godtgørelse på 2,5 mia. ESP. På den baggrund ses det overhovedet ikke at være bevist, at rapportens forfatter har været partisk til fordel for Trasmediterránea. Eftersom Kongeriget Spanien bemærkede, uden at kunne modsiges af sagsøgeren, at sagsøgeren havde en kopi af den pågældende rapport, allerede inden sagsøgeren afgav replik i sagen, er det i øvrigt uforholdt at anordne bevisførelse i form af de kanariske myndigheders fremlæggelse af førnævnte rapport.
- 264 Selv hvis det, ganske bortset fra enhver partiskhed hos forfatteren bag den pågældende rapport, måtte erkendes, at Kommissionen var forpligtet til at kontrollere rapportens oplysninger, må det fastslås, at det klart fremgår af den anfægtede beslutning, at der blev foretaget en evaluering for hver forbindelse, og at den præciserer de forskellige poster forbundet med de omkostninger, som blev taget

i betragtning. I øvrigt har sagsøgeren ikke fremført noget argument, der kan rejse tvivl om, hvorvidt Kommissionen faktisk i detaljer undersøgte grundlaget, metodikken og de foretagne beregninger ved udarbejdelsen af rapporten. Herefter skal klagepunktet forkastes som grundløst.

- 265 Sagsøgeren har med det andet klagepunkt bestridt, at den meromkostning, der følger af præstationen af den påståede public service, gyldigt kan beregnes ved at tage en given erhvervsdrivendes omkostninger i betragtning i stedet for de omkostninger, der reelt blev afholdt af Trasmediterránea ved præstationen af den omhandlede tjenesteydelse.
- 266 For så vidt angår bedømmelsen af komplicerede økonomiske forhold har Kommissionen en vid skønsbeføjelse med hensyn til vurderingen af de meromkostninger, som blev affødt af den omhandlede tjenesteydelse. Følgelig må Rettens efterprøvelse af Kommissionens vurdering være begrænset til en undersøgelse af den materielle rigtighed af de faktiske omstændigheder og af, om der er anlagt et åbenbart urigtigt skøn (jf. i denne retning dommen i sagen FFSA m.fl. mod Kommissionen, præmis 101).
- 267 Kommissionen har i den foreliggende sag med rimelighed kunnet vurdere, at anvendelsen af objektive omkostninger gjorde det muligt at fastslå størrelsen af 1998-støtten uden at lægge de af Trasmediterránea påståede udgifter til grund. Hvis det blev fastslået, at de objektive omkostninger, som blev taget i betragtning af Kommissionen, var utilbørligt høje, kunne Kommissionens vurdering af den tilstrækkelige karakter af 1998-støtten ganske vist være behæftet med en åbenbar skønsfejl. Konkret har sagsøgeren dog hverken påvist eller blot gjort gældende, at de anvendte objektive omkostninger var overdrevne. Under disse betingelser finder Retten det andet klagepunkt ubegrundet.
- 268 Sagsøgeren har med det tredje klagepunkt foreholdt Kommissionen, at den godkendte selve princippet om støtte for præstationen af de berørte tjenesteydelser, som udgør en forskelsbehandling mellem Trasmediterránea og de øvrige erhvervsdrivende.

- 269 Der er vel ikke strid mellem parterne om, hvorvidt de af Trasmediterráneas ydelser ifølge den midlertidige ordning ligeledes er fastsat i dekret nr. 113/1998, og om, hvorvidt de af Trasmediterránea anvendte maksimumstariffer for præstationen af disse tjenesteydelser ligeledes er dem, som er fastsat ved dekret nr. 113/1998. Det ligger også fast, at dekret nr. 113/1998 ikke fastsætter nogen støtte for præstationen af de tjenesteydelser af almindelig økonomisk interesse, som er omfattet heraf, med den begrundelse, at de fastsatte tariffer for præstationen af disse tjenesteydelser anses for at være tilstrækkelige til at dække de omkostninger, som er forbundet dermed. Det følger dog ikke heraf, at Kommissionen begik en åbenbar skønsfejl ved at tillade selve princippet om 1998-støtten. Den kunne således med rimelighed finde, at de omkostninger, der er forbundet med præstationen af den til Trasmediterránea betroede tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse, ikke var tilstrækkeligt dækket ved de i dekret nr. 113/1998 fastsatte tariffer. Det skal herom bemærkes, at selv sagsøgeren har fastholdt, at disse tariffer klart var utilstrækkelige til at finansiere de i dekret nr. 113/1998 fastsatte tjenesteydelser.
- 270 Under disse betingelser er det ufornuddent at give sagsøgeren medhold i begæringen om fremlæggelsen af diverse dokumenter for at understøtte udtalelserne angående de i dekret nr. 113/1998 fastsatte public service-forpligtelser og de tariffer, der finder anvendelse på disse tjenesteydelser.
- 271 I øvrigt bemærkes i modsætning til det af sagsøgeren hævdede, at den omstændighed, at kun Trasmediterránea havde fordel af 1998-støtten, ikke udgør en forskelsbehandling over for de andre erhvervsdrivende. Ifølge fast retspraksis består en forskelsbehandling således navnlig i en forskellig behandling af sammenlignelige tilfælde, som stiller visse erhvervsdrivende dårligere i forhold til andre, uden at denne forskellige behandling er tilstrækkeligt begrundet i objektive forskelle af en vis vægt (jf. bl.a. Domstolens dom af 13.7.1962, forenede sager 17/61 og 20/61, Klöckner-Werke og Hoesch mod Den Høje Myndighed, Sml. 1954-1964, s. 331, org. ref.: Rec. s. 615, på s. 652, af 15.1.1985, sag 250/83, Finsider mod Kommissionen, Sml. s. 131, præmis 8, og af 26.9.2002, sag C-351/98, Spanien mod Kommissionen, Sml. I, s. 8031, præmis 57).

- 272 Sagsøgeren har dog ikke kunnet godtgøre, at andre erhvervsdrivende end Trasméditerránea var i stand til at varetage sejladsen mellem De Kanariske Øer på de under den midlertidige ordning gældende vilkår. Sagsøgeren har ej heller påvist, at andre erhvervsdrivende end Trasméditerránea blev betroet opgaven at præstere disse tjenesteydelser. Endelig har sagsøgeren ikke påvist, at disse tjenesteydelser faktisk blev tilbudt af andre erhvervsdrivende end Trasméditerránea.
- 273 Det må derfor antages, at der var en væsentlig objektiv forskel mellem Trasméditerréneas situation og andre erhvervsdrivendes situation, og at denne objektive forskel var tilstrækkelig til at berettige, at kun Trasméditerránea modtager en godtgørelse for sejladsen mellem De Kanariske Øer, som kun Trasméditerránea har varetaget. Det tredje klagepunkt er således uden grundlag.
- 274 Sagsøgeren har med det fjerde klagepunkt som det væsentlige foreholdt Kommissionen at have tilladt, at beløbet for 1998-støtten dækkede de omkostninger, der var forbundet med præstationen af en tjenesteydelse af almindelig økonomisk interesse, skønt støtten kompenserede for de driftsunderskud, der var forbundet med en tarifpolitik i strid med EF-traktatbestemmelserne.
- 275 Det skal herom for det første bemærkes, at sagsøgeren ikke har påvist de EF-traktatbestemmelser, som den påståede tarifpraksis skulle være i strid med. Hvis det herefter forudsættes, at sagsøgeren vil gøre gældende, at Trasméditerránea har overtrådt artikel 82 EF, må det fastslås, at sagsøgeren alene hævder, at Trasméditerránea indførte rabat på de ruter, hvor rederiet konkurrerede med sagsøgeren, uden at knytte de mindste bemærkninger til grundene til, at denne adfærd ifølge sagsøgeren skulle udgøre et misbrug af dominerende stilling. Endelig udtales, at selv hvis det forudsættes, at den pågældende tarifpolitik udgør et misbrug af dominerende stilling, ville denne konstatering slet ikke kunne underkende Kommissionens vurdering i den anfægtede beslutning, hvorefter størrelsen af 1998-støtten strikte er proportionalt i forhold til meromkostningen af public servicen og dermed forenelig med artikel 86, stk. 2, EF. Da det ligger fast, at Trasméditerránea

ikke modtog godtgørelse for det samlede underskud ved sejladsen under den midlertidige ordning, men at rederiet skulle bære en del af dette underskud, dvs. 850 mio. ESP, kan det nemlig ikke udelukkes, at underskuddet forbundet med den anfægtede tarifpolitik afholdes af Trasmediterránea, uden at rederiet på nogen måde kompenseres herfor af 1998-støtten.

276 Herefter er det ufornuddent at efterkomme sagsøgerens begæring om, at Retten pålægger Kommissionen og Trasmediterránea at fremlægge sagsakter om denne erhvervsdrivendes praksis på visse ruter.

277 Det følger af ovenstående, at ingen af de fire klagepunkter, som sagsøgeren har påberåbt sig til støtte for femte led af dette anbringende, kan tiltrædes.

278 Det skal for det andet undersøges, om den anfægtede beslutning, som sagsøgeren har gjort gældende, er behæftet med en begrundelsesmangel for så vidt angår dels de konkrete forhold omkring omkostningerne ved de pågældende ruter, som blev taget i betragtning for at vurdere støttebeløbet for 1998 (jf. præmis 242 ovenfor), dels grundene til, at Kommissionen fandt, at anvendelsen af bestemmelserne om statsstøtte hindrede opfyldelsen af den opgave, som blev betroet Trasmediterránea (jf. præmis 243 ovenfor).

279 For så vidt angår den påståede mangel af konkrete data vedrørende omkostningerne ved de pågældende ruter bemærkes blot, at den fulde version af den anfægtede beslutning, som blev fremsendt til Kongeriget Spanien, og som sagsøgeren har en kopi af (jf. præmis 264 ovenfor), indeholder fakta, som ifølge sagsøgeren beklageligvis ikke findes i den version, der er offentlig tilgængelig. Den anfægtede beslutning er således ikke behæftet med en begrundelsesmangel på dette punkt.

- 280 Med hensyn til den påståede begrundelsesmangel vedrørende spørgsmålet, om anvendelsen af reglerne om statsstøtte hindrer Trasmediterráneas opfyldelse af opgaven, skal det bemærkes, at den anfægtede beslutning klart og utvetydigt anfører den begrundelse, der førte Kommissionen til at finde, at anvendelsen af disse bestemmelser ville hindre opfyldelsen af den opgave, som blev betroet Trasmediterránea. Det var nemlig i beslutningen for det første anført, at Kommissionen for at efterprøve, om det er nødvendigt at skadesløsholde Trasmediterránea på grund af den omkostning, som rederiet måtte bære for at opfylde sin opgave, er forpligtet til at undersøge, om der er andre erhvervsdrivende, der tilbyder tjenesteydelser svarende til dem, som blev betroet Trasmediterránea. Det anføres herefter i beslutningen, at ingen anden erhvervsdrivende præsterede sådanne tjenesteydelser på De Kanariske Øer i 1998. Det anføres endelig, at den modtagne støtte, kvalificeret som statsstøtte, er strikte proportionalt i forhold til den meromkostning, som er forbundet med udførelsen af de pågældende public service-forpligtelser. Henset til disse forhold må det antages, at den anfægtede beslutning oplyser, i det mindste stiltiende, at 1998-støtten, som under anvendelse af statsstøttereglerne burde have været forbudt, var nødvendig for at sikre præstationen af de tjenesteydelser, som blev betroet Trasmediterránea under den midlertidige ordning. Den anfægtede beslutning er derfor ikke behæftet med en begrundelsesmangel vedrørende dette punkt.
- 281 Det følger af de ovenstående bemærkninger, at ligesom de fire første led kan femte led ikke tiltrædes. Anbringendet kan følgelig ikke lægges til grund.
- 282 Henset til samtlige ovenstående bemærkninger frifindes Kommissionen i det hele.

Bevisbegæringerne

- 283 Ud over de af sagsøgeren indgivne begæring med henblik på, at ganske bestemte faktiske forhold bringes på det rene — begæringerne er blevet påkendt ovenfor i

forbindelse med de forskellige anbringender — har sagsøgeren også indgivet andre begæringer om fremlæggelse af dokumenter uden dog præcist at angive de forhold, som sådanne foranstaltninger skal understøtte. Under disse omstændigheder findes de nævnte begæringer ikke at udgøre et afgørende tiltag for den legalitetskontrol, som Fællesskabets retsinstanser skal udføre. Herefter tages disse begæringer ikke til følge.

Sagens omkostninger

284 I henhold til procesreglementets artikel 87, stk. 2, pålægges det den tabende part at betale sagens omkostninger, hvis der er nedlagt påstand herom. Sagsøgeren har tabt sagen og pålægges derfor at betale sagens omkostninger i overensstemmelse med Kommissionens påstand herom.

285 I overensstemmelse med procesreglementets artikel 87, stk. 4, bærer Kongeriget Spanien sine egne omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

udtaler og bestemmer

RET TEN (Anden Udvidede Afdeling)

1) Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber frifindes.

2) Sagsøgeren bærer sine egne omkostninger og betaler Kommissionens omkostninger.

3) Kongeriget Spanien bærer sine egne omkostninger.

Pirrung

Meij

Forwood

Pelikánová

Papasavvas

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 15. juni 2005.

H. Jung

Justitssekretær

J. Pirrung

Afdelingsformand

Indhold

De relevante retsregler	II - 2038
I — Fællesskabsbestemmelser	II - 2038
A — Forordning (EØF) nr. 3577/92	II - 2038
B — Forordning (EF) nr. 659/1999	II - 2039
C — Fællesskabets retningslinjer for statsstøtte til cabotagesejlads	II - 2040
D — Meddelelse vedrørende forsyningspligtigheder i Europa	II - 2040
II — Spanske bestemmelser	II - 2041
A — Kongeligt dekret nr. 1876/78	II - 2041
B — Kongeligt dekret nr. 1466/1997	II - 2045
C — Dekret nr. 113/1998	II - 2045
Sagens faktiske omstændigheder	II - 2046
I — 1978-kontrakten	II - 2046
II — Sagsøgerens klagepunkter og forslag til passende foranstaltninger i forhold til 1978-kontrakten	II - 2048
III — Midlertidig ordning for ruterne mellem De Kanariske Øer	II - 2050
Den anfægtede beslutning	II - 2051
Retsforhandlinger	II - 2054
Parternes påstande	II - 2056
Formaliteten	II - 2057
I — Parternes argumenter	II - 2057
II — Rettens bemærkninger	II - 2060
II - 2120	

Realiteten	II - 2064
I — 1997-støtten og afslutningsstøtten	II - 2065
A — Anbringendet om overtrædelse af begrundelsespligten	II - 2065
1. Parternes argumenter	II - 2065
2. Rettens bemærkninger	II - 2066
B — Anbringendet om skønsfejl ved anvendelsen af artikel 88 EF	II - 2068
1. Parternes argumenter	II - 2068
a) Første led	II - 2069
b) Andet led	II - 2073
2. Rettens bemærkninger	II - 2076
a) Første led	II - 2076
b) Andet led	II - 2078
II — 1998-støtten	II - 2081
A — Anbringendet om tilsidesættelse af artikel 88 EF	II - 2081
1. Parternes argumenter	II - 2081
2. Rettens bemærkninger	II - 2086
B — Anbringendet om tilsidesættelse af artikel 86, stk. 2, EF og af begrundelsespligten	II - 2089
1. Første led om fraværet af en retsakt udstedt af en offentlig myndighed	II - 2090
a) Parternes argumenter	II - 2090
b) Rettens bemærkninger	II - 2092
2. Andet led om manglende præcis afgrænsning af public service-forpligtelser	II - 2093
a) Parternes argumenter	II - 2093
b) Rettens bemærkninger	II - 2095
	II - 2121

3. Tredje led om fraværet af et reelt behov for public service	II - 2097
a) Parternes argumenter	II - 2097
b) Rettens bemærkninger	II - 2100
4. Fjerde led om manglende offentligt udbud og manglende begrundelse	II - 2103
a) Parternes argumenter	II - 2103
b) Rettens bemærkninger	II - 2106
5. Femte led om den utilstrækkelige godtgørelse for 1998 og manglende begrundelse	II - 2106
a) Parternes argumenter	II - 2106
a) Rettens bemærkninger	II - 2112
Bevisbegæringerne	II - 2117
Sagens omkostninger	II - 2118